

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ECONOMICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 336.055.2:369.22:330.131.5(043)

LOM IONUȚ-VALENTIN

**CREȘTEREA EFICIENȚEI ASIGURĂRILOR PRIN
VALORIFICAREA POTENȚIALULUI FINANCIAR AL
SOCIETĂȚILOR DE ASIGURARE**

522.01 FINANȚE

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale de Științe Juridice și Economice a Universității de Stat din Moldova

Autor:

Lom Ionuț Valentin

Conducător de doctorat:

Caprian Iulia, doctor în științe economice, conferențiar universitar,

Comisia de doctorat:

Mulic Andrei, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova - *președinte*

Caprian Iulia, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *conducător de doctorat*

Ulian Galina, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *referent oficial*

Manta P. Elena Otilia, doctor habilitat, profesor, Institutul Național de Cercetări Economice, Academia Română, România – *referent oficial*

Băncilă Natalia, doctor habilitat, profesor universitar, Academia de Studii Economice a Moldovei – *referent oficial*

Ungur Cristina, doctor, cercetător științific coordinator, Institutul Național de Cercetări Economice, Academia de Studii Economice a Moldovei – *membru al comisiei*

Susținerea tezei va avea loc la 24 decembrie 2023, ora 13⁰⁰, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice și Economice a USM, mun. Chișinău, str. A. Mateevici 60, sala 331 et. 3 bl. C

Teza de doctorat și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova, pe pagina web a Școlii Doctorale de Științe Juridice și Economice a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

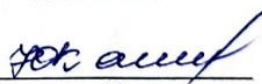
Rezumatul a fost expedit la _____

Președintele Comisiei de susținere publică
Mulic Andrei, dr., conf. uni.

semnătura

Conducător științific,
Caprian Iulia, dr., conf. univ.

semnătura

Autor,
Lom Ionuț Valentin

semnătura

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
SINTEZA CAPITOLELOR.....	7
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	27
BIBLIOGRAFIE.....	30
ADNOTARE (română, engleză, rusă)	31

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea teoretică și importanța practică a problemei abordate. Contextul economic actual este marcat de sporirea importanței asigurărilor ca factor determinant al creșterii economice. Contrar opiniei larg răspândite că asigurarea este un serviciu financiar necesar și solicitat pentru a proteja interesele populației și ale întreprinzătorilor de diverse riscuri, sectorul de asigurări în România și în Republica Moldova este slab dezvoltat, gradul de penetrare a asigurărilor în România, dar și în Republica Moldova fiind mai mic în comparație cu țările europene. Piața de asigurări se caracterizează printr-un nivel înalt de concentrare, tendința de reducere a numărului de asigurați afectează mediul concurențial, conducând la oligopolizarea pieței, iar ca efect - scăderea calității serviciilor de asigurare. Aceste aspecte au servit drept motiv pentru a cerceta problemele eficienței asigurărilor.

Actualitatea temei de cercetare constă în necesitatea identificării soluțiilor pentru impulsivizarea dezvoltării asigurărilor ca domeniu de activitate strategic pentru dezvoltarea oricărei economii. Asigurarea permite nu numai compensarea pierderilor suferite, ci este și una dintre cele mai stabile surse de resurse financiare pentru investiții. Toate acestea determină poziția strategică a asigurărilor în țările cu economie de piață dezvoltată, dar și în țările cu economie în dezvoltare. La etapa actuală, în România, cea mai importantă sarcină constă în constituirea unei piețe de asigurări moderne cu produse inovaționale, dar și a dezvoltării unei culturi a asigurărilor. Realizarea acestui obiectiv este posibilă doar în condițiile eficienței asigurărilor atât pentru asigurați cât și pentru asigurați.

Pentru a face față numeroaselor probleme economico-financiare și multiplelor evenimente provocatoare de daune atât pentru viața oamenilor, dar și pentru afaceri, societățile de asigurări sunt în căutarea de soluții în vederea eficientizării activității sale. Dacă aspectele teoretice și metodologice ale evaluării eficienței pentru asigurați sunt cercetate mai aprofundat, eficiența asigurării prin prisma maximizării valorii pentru asigurați, pentru societate și economie în general, necesită o cercetare mai aprofundată, dat fiind impactul economic, financiar și social al acestora. Totodată, cercetarea ne-a permis să constatăm că asigurările, prin prisma funcțiilor pe care le îndeplinesc, au un caracter complex, de care trebuie să ținem cont în procesul de evaluare a eficienței. Aspectele enunțate constituie motivația principală care ne-a determinat să ne îndreptăm atenția spre o arie atât de complexă cum este eficiența asigurărilor și care, în opinia noastră, depinde de valorificarea potențialului financiar al societăților de asigurări.

Descrierea situației în domeniul de cercetare. Problematika eficienței și rolului asigurărilor în economie este studiată sub diferite aspecte, respectiv abordările metodologice ale evaluării acestora sunt prezentate în mod diferit. Cu toate acestea, multiplele studii și modele de gestiune sunt greu de aplicat la realitățile economiei românești. Modelele de analiză și evaluare complexă a eficienței asigurărilor nu se bucură de interes din partea asiguraților din România, care preferă să adopte decizii financiare în baza evaluării eficienței prin metodele tradiționale, transpuse în indicatori de solvabilitate, rentabilitate, considerate de experți ca fiind depășite de contextul actual al evoluției piețelor financiare, în special în contextul noilor reglementări.

Problematika asigurărilor prin abordarea conceptual-metodologică este de mare actualitate pentru cercetători și practicieni. O contribuție importantă în clarificarea acestor aspect revine savanților: St. Fotescu, M. Bogdan, C. Ciumaș, D. Constantinescu, L. Galiceanu, P. Liedtke, T. Negru ș.a. Eficiența activității de asigurare este un subiect dezbătut în studiile publicate de M. Văduvă, L. Cilestecan, C. Dolghi, Iu. Caprian, A. Giurgiu, T. Moldovan, G. Caporrale, Șt. Popovici ș.a. Datorită faptului că una dintre sarcinile prioritare în dezvoltarea sistemului național de asigurări este extinderea domeniului de aplicare a serviciilor oferite asiguraților, rolul valorificării potențialului financiar al societăților de asigurare este important. Problemele teoretico-metodologice privind potențialul financiar asigurări constituie subiect de cercetare în lucrările următorilor cercetători: C. Ungur, L. Cilestean, N. Botnari, A. Teaca, D. Constantinescu, R. Pinte, R. Șumandea-Simionescu ș.a.

În teză, un subiect cercetat vizează aspectele interdependenței dintre dezvoltarea asigurărilor și creșterea economică, care sunt abordate pe larg în lucrările cercetătorilor: M. Andreica, A. Chițu, A. Atkinson, A. Maltz, D. Ștefănescu ș.a.

Cercetări în domeniul asigurărilor se realizează în importante centre științifice naționale, europene și internaționale: Insurance Europe, SwissRe ș.a. Cu toate acestea, nu există opinii clar conturate privind eficiența asigurării, potențialul financiar al societății de asigurare, impactul asigurărilor asupra creșterii economice. Astfel, cercetarea realizată în cadrul prezentei teze va contribui la dezvoltarea sectorului de asigurare prin dezvoltarea unor modele și instrumente de evaluare a eficienței, de determinare a nivelului valorificării potențialului financiar al societății de asigurare, dar și pentru a crește contribuția acestuia sector la creșterea economică.

Problema științifică care constă în fundamentarea teoretico-metodologică a analizei eficienței asigurărilor ca domeniu de activitate economică-financiară, fapt ce a confirmat necesitatea abordării sistemice a acesteia prin prisma nivelului de valorificare a potențialului financiar al societăților de asigurare, considerat determinantul eficienței asigurărilor la toate nivelele (microeconomic, sectorial și macroeconomic)

Obiectul cercetării include activitatea societăților de asigurare, a cărei impact influențează creșterea eficienței asigurărilor, precum și piața de asigurări ca element al sistemului financiar.

În concordanță cu importanța temei de cercetare, a fost formulat **scopul cercetării**, care constă în dezvoltarea și perfecționarea cadrului teoretico-metodologic existent al evaluării eficienței asigurării prin identificarea rezervelor nevalorificate ale potențialului financiar a societăților de asigurare.

Obiective:

- clarificarea conceptului și rolului asigurărilor ca componentă a sistemului financiar;
- delimitarea stadiului actual al cunoașterii privind eficiența asigurărilor și a metodelor de evaluare a acesteia;
- cercetarea componentelor și și calibrarea mecanismului formării potențialului financiar al asigurărilor;
- analiza comparativă a evoluției pieței asigurărilor în România și Republica Moldova;
- evaluarea eficienței și identificarea potențialului financiar prin prisma conformității cu cerințele de solvabilitate și stabilitate;
- dezvoltarea instrumentarului analitic și previzional al evaluării eficienței asigurărilor.

Suportul științifico-metodologic al tezei. Delimitarea abordărilor conceptuale ale noțiunilor de asigurare, eficiența asigurării și explicarea formelor acestora, respectiv explicarea diversității opiniilor s-a efectuat cu metode de cercetare calitativă, cantitativă, metoda comparației, analogia, metoda istorică, analiza documentară, metoda abstractizării științifice (inducția, deducția). Aceste metode au fost aplicate pentru a face distincție între diferite concepte și pentru a pune în opoziție diferitele opinii. Delimitarea stadiului actual al cunoașterii privind potențialul financiar al societății de asigurări s-a realizat cu aplicarea analizei de conținut, metoda observației, metoda deductivă, analogia, observarea și analiza sistemică.

În vederea evaluării tendinței de dezvoltare a pieței de asigurări din România și Republica Moldova au fost calculați și analizați indici ai concentrării. Analiza s-a realizat cu procedee de calcul numeric (coeficientul de concentrare, indicele Herfindahl-Hirschman) și metoda grafică. Datele acumulate au fost prelucrate cu procedee statistice precum gruparea, mărimi relative ale dinamicii, ale structurii. Metoda comparativă este aplicată pe larg în teză, în special, comparația în timp, comparația teritorială (piața asigurărilor din Republica Moldova și România, precum și cu media la nivel european). Studiul metodic și normativ al activității de asigurare în contextul cerințelor Solvency II s-a realizat prin aplicarea metodei ratelor financiare, sistematizarea indicatorilor, gruparea, modelarea seriilor de timp ș.a.

În scopul realizării dimensionării și analizei potențialului financiar al asigurărilor ca domeniu de activitate și element al sistemului financiar a fost aplicat metoda matriceală (modelul Franchon & Romanet), iar demersul științific pentru evaluarea potențialului financiar al societății de asigurări s-a bazat pe metoda analizei pe componente (transformarea Karhunen-Loeve),

sistematizarea determinantilor potențialul financiar al societății de asigurare s-a efectuat prin abordarea sistemică și analiza multicriterială, iar pentru a determina nivelul de valorificare a potențialului financiar s-a utilizat metoda liniară de standardizare a matricelor.

Pentru a demonstra contribuția asigurărilor la creșterea economică s-a realizat modelarea econometrică. Prelucrarea informațiilor s-a efectuat cu metode statistice de analiză: metoda comparației, metoda regresiei și corelația.

Supportul informațional al cercetării. Pentru realizarea studiilor empirice din capitolele 2 și 3 au fost analizate rapoarte și bănci de date ale Autorității Naționale de Supraveghere din România și ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare din Republica Moldova; situațiile financiare publicate pe paginile web ale societăților de asigurări, ale CEA Insurance of Europe, SwissRe, Federației Europene Insurance Europe, OECD.

Ipoteza de cercetare: Eficiența asigurărilor este determinată de potențialul societăților de asigurare și adaptarea mecanismului financiar, care sporesc performanța acestora și implicit dezvoltarea sectorului de asigurări și creșterea economică în general.

În cadrul cercetării problemei științifice abordate au fost reliefate următoarele elemente de noutate și originalitate științifică:

- delimitarea cadrului conceptual-metodologică a eficienței asigurărilor prin corelare cu nivelul de valorificare a potențialului financiar;
- modelul econometric al interdependenței dintre potențialul financiar al asiguratorilor și creșterea economică;
- analiza strategică a sectorului de asigurări din România cu aplicarea matricei Franchon&Romanet;
- elaborarea modelului (indice integral) de evaluare a valorificării potențialului financiar ca indicator complex al eficienței activității societății de asigurare.

Importanța teoretică a cercetării în cadrul prezentei teze rezidă în concretizarea conceptului și metodologiei de evaluare a eficienței asigurărilor și determinarea componentelor potențialului financiar al companiei de asigurări. Concluziile și recomandările prezentate în teză prezintă valoare teoretică pentru cunoașterea și evaluarea potențialului financiar al societăților de asigurări și dezvoltării sectorului de asigurări în general.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în aplicarea analizei integrate a eficienței asigurărilor. De asemenea, managerii financiari ai societăților de asigurări pot utiliza modelul evaluării valorificării potențialului financiar ca instrument analitic pentru a da aprecieri performanței acțiunilor sale și a stabili indicatori strategici de eficientizare a activității. Modelul econometric al interdependenței dintre potențialul financiar al asiguratorilor și creșterea economică poate servi drept instrument pentru organele de supraveghere și reglementare pentru formularea unor viziuni strategice privind dezvoltarea sectorului de asigurări. Atât societățile de asigurare, cât și organele de supraveghere și de decizie pot utiliza rezultatele analizei strategice a sectorului de asigurări cu modelul matriceal Franchon&Romanet pentru a determina direcții de dezvoltare strategică.

Aprobarea rezultatelor științifice. Principalele rezultate ale cercetării realizate în cadrul prezentei teze de doctorat au fost comunicate la 13 manifestări științifice naționale și internaționale. În total la tema tezei au fost publicate 20 lucrări științifice cu un volum total de 4,85 coli de autor. De asemenea, rezultatele obținute sunt aprobate prin Certificatul de inovator nr.125 din 05.12.2022 și Actul de implementare la Societatea de asigurare „Allianz-Tiriac Unit Asigurari” S.A., anterior cu denumirea Gothaer Asigurari Reasigurari S.A. (România). Unele rezultate vor fi utilizate în procesul didactico-metodic la disciplina „Asigurări și reasigurări”.

Sumarul compartimentelor tezei. Structura tezei de doctorat a fost determinată de problematica care rezultă din titlul tezei, scopul și sarcinile cercetării și cuprinde: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe, lista abrevierilor, cuvinte-cheie, adnotări în limbile română, engleză și rusă, dovezi privind implementarea rezultatelor.

Cuvinte-cheie: asigurare, eficiență, solvabilitate, model, Solvency II, metoda matriceală, potențial financiar, analiza multicriterială, analiza pe componente, piața de asigurări, relații financiare.

SINTEZA CAPITOLELOR

Capitolul 1 „Fundamentarea conceptuală și teoretică a potențialului financiar al societăților de asigurări prin optica eficienței” reprezintă stadiul cunoașterii în domeniul potențialului financiar prin optica eficienței, Importanța acestuia vine din înțelegerea conceptelor de asigurare, eficiența asigurării și potențial financiar, acestea fiind sistematizate într-o abordare conceptuală multidimensională. Pornind de la prezentarea conceptului asigurării, am constatat că literatura științifică abordează conceptul asigurărilor sub diferite aspecte: juridic, economic, financiar, social, psihologic etc. În temeiul cercetării realizate prezintă interes abordarea economico-financiară a asigurărilor, în care se reliefează esența acestora ca activitate de prestare a serviciilor financiare de către societăți de asigurări, care operează cu instrumente financiare specifice – polițe de asigurări, precum și cea socială, ținând cont de rolul asigurărilor în societate și soluționarea problemelor cu caracter social.

Activitatea societăților de asigurare se desfășoară pe piața asigurărilor – o componentă importantă a infrastructurii financiare și social-economice. Societățile de asigurări asigură mobilizarea fondurilor asiguraților și crearea de resurse financiare adecvate, inclusiv rezerve de asigurare, pentru a oferi protecție asiguraților în limita riscurilor asigurate. Astfel, activitatea societății de asigurări presupune relații de schimb cu subiecți ai relațiilor economico-financiare, care implică transfer de servicii de active financiare. Schimburile se fac pe bază de monedă, dând naștere relațiilor financiare. Prin preluarea riscurilor de la asigurați, asigurările devin mecanism de protecție și permit menținerea stabilității financiare a entităților, a cetățenilor și a statului.

Furnizarea de servicii de asigurare este o activitate utilă din punct de vedere social. Este una dintre condițiile de bază care asigură fiabilitatea, toleranța la risc și securitatea antreprenoriatului. Serviciile de asigurări și cele conexe acestora reprezintă servicii de natură financiară oferite de un prestator de servicii - asiguratorul. Serviciile de asigurare, reasigurare, coasigurare și retrocedare sunt servicii prestate de societăți de asigurări, activități, care, pot fi desfășurate de către asigurați (reasigurați) sub formă de societate pe acțiuni, inclusiv cu investiții străine sau de către fondurile mutuale [11]. Pe lângă serviciile de asigurare și reasigurare, deosebim și serviciile conexe asigurărilor, precum cele prestate de alte tipuri de entități (brokeri/agenți de asigurări, bancaasigurări, consulting, actuariat etc.

Asigurările ca domeniu de activitate se caracterizează printr-un grad de risc sporit, fapt care afectează în mod direct natura relațiilor financiare în cadrul sistemului financiar, ceea ce impune necesitatea reglementării acestora. Procesul de furnizare a serviciilor de asigurare începe din momentul în care societatea de asigurare este asigurată cu toți factorii necesari, principalul factor constituindu-l riscurile asumate de la asigurați. Rezultă că în absența factorului „risc” activitatea de asigurare este imposibilă. Prin preluarea riscului are loc tranzacția de vânzare-cumpărare a serviciilor de asigurare, deci încasarea primei de asigurări.

Cercetările realizate au condus la sistematizarea următoarelor abordări conceptuale ale asigurărilor:

- 1) *ca categorie economico-socială*: activitate de oferire a protecției economico-financiare prin asumare de riscuri contra unei prime; operațiune economico-financiară de despăgubire; fond de asigurare pentru compensarea pierderilor din activitățile economice și aferente vieții oamenilor;
- 2) *ca sistem de relații redistributive (economice și financiare)*, care, de regulă iau formă monetară, reflectând un ansamblu de relații specifice care sunt asociate cu compensarea pierderilor cauzate economiei și populației; aceste relații presupun redistribuirea unei părți a venitului național condiționată de caracterul riscant al producției și vieții sociale;
- 3) *ca categorie juridică*, asigurările se manifestă printr-un acord de voință între două părți, materializate sub forma unui contract (poliță) de asigurare.

Un alt aspect abordat în acest capitol este problematica evaluării eficienței activității de asigurare. Stadiul actual de dezvoltare a gândirii economice se caracterizează printr-o atenție sporită față de aspectele eficienței asigurărilor. Cercetarea abordărilor conceptuale și metodologice ale eficienței asigurărilor a scos în evidență numărul mare de indicatori care o caracterizează, ceea

ce ne sugerează că eficiența în asigurări are un caracter complex. Multidimensionalitatea metodologiei eficienței asigurărilor creează unele impedimente pentru utilizatori, care sunt puși în situația de a găsi soluții pentru îmbunătățirea simultană a tuturor valorilor indicatorilor eficienței, ceea ce practic este imposibil.

Caracterul multidimensional al eficienței asigurărilor, justifică delimitarea abordărilor conceptuale și metodologice de evaluare a acestora de pe poziția: a) asigurătorului și b) asiguraților, precum și din considerentul că un contract de asigurare este o tranzacție bilaterală care implică cel puțin două părți - asigurătorul și asiguratul. Și dacă din poziția asiguratului problema este suficient de bine studiată atunci din perspectiva altor părți interesate, aceste subiecte sunt mai puțin abordate. Pentru asiguratori activitatea de asigurare este considerată eficientă dacă cheltuielile aferente despăgubirilor, precum și cele legate de formarea și gestionarea fondului de asigurare sunt cât mai mici. În cadrul unei societăți de asigurări, fluxurile financiare sunt influențate în mare măsură de evenimentele generatoare de pagube produse aleator. De aceea, este indicat ca analiza eficienței să se efectueze pe o perioadă ce depășește 5 ani [16, pag. 151], deoarece numai în acest mod, concluziile desprinse vor fi concludente. În cazul asigurărilor facultative, factorii de natură subiectivă influențează, într-o măsură mai mare rezultatele obținute de asigurător. O caracteristică esențială a activității de asigurare este *inversarea ciclului de producție*. Asigurătorul stabilește prețul serviciului (polița de asigurare) fără a cunoaște cu certitudine costurile, pe care va trebui să le suporte în caz de producere a evenimentului asigurat, stabilirea prețului se face pe calcule estimative [5, pag. 170].

Eficiența operațiunilor de asigurare din perspectiva *asiguraților* constă în:

1. obținerea unei despăgubiri cât mai mari în raport cu daunele provocate de evenimentul de risc;
2. minimizarea duratei necesare de timp pentru lichidarea daunei;
3. minimizarea primelor de asigurare, criteriu influențat de gradul de cuprindere a asigurării.

Eficiența asigurărilor la asigurător se estimează prin realizarea unor obiective de maximizare a veniturilor sau minimizare a costurilor aferente activităților desfășurate:

1. *maximizarea* veniturilor, în care scop se au în vedere creșterea portofoliului de asigurări, diversificarea produselor (ofertei) de asigurare, creșterea în dinamică a volumului primelor încasate, creșterea numărului de contracte încheiate etc.
2. *minimizarea* costurilor prin acțiuni de prevenire a riscurilor, dimensionarea riguroasă a cheltuielilor de administrare, precizarea unor clauze speciale în condițiile de asigurare etc.

Considerând asigurările drept sistem social-economic, eficiența se va concretiza în nivelul utilității pentru societate, care se manifestă prin realizarea corespunzătoare a funcțiilor acestora. În scopul realizării prezentei cercetări, au fost sistematizate funcțiile asigurărilor și indicatorii eficienței corespunzători fiecărei funcții, după cum urmează:

- *funcția de protecție împotriva riscurilor* de natură *financiară* (prin compensarea pagubelor de către asiguratori asiguraților și *socială* (prin sistemul de asigurări sociale). Eficiența funcției de protecție a asigurărilor este evaluată cu ajutorul următorilor indicatori:
 - a) *gradul de cuprindere în asigurare* pe obiecte ale asigurării (raportul dintre numărul de obiecte asigurate la potențialul de asigurare corespunzător obiectului asigurat);
 - b) *nivelul protecției prin asigurare* reflectă măsura în care asigurările își îndeplinesc funcțiile în societate.
 - c) *rata daunei*.
- *funcția de prevenire a riscurilor*. Eficiența acestei funcții rezultă din măsurile de prevenire, fiind considerată drept o măsură atât a eficienței, cât și a calității protecției prin asigurare și se exprimă prin următorii indicatori:
 - a) *volumul resurselor financiare alocate* pentru măsurile de prevenire în corelare cu numărul de cazuri asigurate;
 - b) *ponderea obiectelor asigurate* pentru care s-au plătit despăgubiri;
 - c) *frecvența riscurilor* în raport cu numărul de obiecte asigurate.

Respectiv, în condiții de eficiență, odată cu majorarea volumului finanțării măsurilor de prevenire a riscurilor, indicatorii b) și c) trebuie să se micșoreze.

- *funcția de economisire*. Eficiența acestei funcții este evaluată, mai ales în țările în care sunt dezvoltate asigurările de viață. Ca indicatori ai eficienței asigurărilor pot servi:
 - a) *ponderea asigurărilor de viață în portofoliul asigurătorului*, evoluția în dinamică a acestuia;
 - b) *nivelul despăgubirilor* pe tipuri de asigurări de viață;
 - c) *randamentul real al instrumentelor financiare de economisire*.
- *funcția investițională* se manifestă în creșterea și dezvoltarea economică prin plasamentele constituite din fondurile rezervelor de asigurare și a capitalului propriu. Eficiența funcției de investiții se evaluează prin prisma plasamentelor efectuate. În acest caz, un rol important revine evaluării potențialului investițional al societăților de asigurare. Ca indicatori relevanți pentru evaluarea eficienței funcției de investiții a asigurărilor pot fi considerați:
 - a) *randamentul investițiilor* sectorului de asigurări, care reflectă eficiența activității de investiții a societății de asigurare, ceea ce permite asigurătorilor să identifice rezerve interne pentru reducerea tarifelor de asigurare;
 - b) *gradul de diversificare* a portofoliului de investiții;
 - c) *volumul fondurilor investite în calcul la o unitate monetară prime de asigurare încasate pe tipuri de asigurări*;

Cunoașterea abordărilor metodologice de evaluare a eficienței asigurătorului facilitează analiza potențialului financiar, în scopul identificării rezervelor de valorificare mai intense a acestuia. Eficiența asigurărilor ca sector al economiei se reflectă în contribuția acestuia la formarea PIB. În contextul dat, eficiența la nivel macroeconomic reflectă contribuția asigurătorilor prin prisma indicatorilor: penetrarea asigurărilor; densitatea asigurărilor și evoluția în dinamică a acestora (total și pe tipuri de asigurare); contribuția sectorului de asigurări la suma totală a investițiilor; randamentul investițiilor efectuate de asiguratori; rentabilitatea medie pe ramură. Evaluarea eficienței asigurărilor ca domeniu de activitate este relevantă și importantă pentru a da aprecieri privind evoluția (creștere sau declin) sectorului și stabilitatea financiară.

O altă perspectivă de abordare a eficienței asigurărilor identificată de autor este *poziția relaționării subiecților asigurării*, conform căreia eficiența asigurărilor poate fi: eficiența asigurărilor pentru stat, exprimată prin prisma economisirii banului public; eficiența socială a asigurării; eficiența pentru asigurați. Toate aceste trei categorii de eficiență însumate determină *eficiență totală* a asigurărilor, prin care se înțelege totalitatea prestațiilor (economice, sociale, morale etc.) pe care sistemul de protecție prin asigurare le oferă societății în ansamblu și pentru fiecare subiect al asigurării în parte și se manifestă în soluționarea unei probleme importante a dezvoltării societății și economiei: asigurarea continuității reproducerii sociale.

Astfel, prin contribuția la dezvoltarea sistemului de asigurări, statul este avantajat, în primul rând, de scutirea poverii cheltuielilor pentru diverse plăți, precum lichidarea consecințelor dezastrelor naturale, compensarea costurilor de îngrijire medicală, achiziționarea de locuințe, rezolvarea altor probleme legate în primul rând de asigurarea protecției sociale a oamenilor. Experiența României arată că asigurătorii sunt puțin implicați în acest proces, iar costurile compensațiilor revin în cele din urmă asupra contribuabililor, ceea ce, la rândul său, nu face decât să mărească povara fiscală generală [7].

În al doilea rând, este necesar să se ia în considerare eficiența din poziția de participare a asigurărilor în economia statului ca investitor instituțional. Fondurile de asigurare, constituite din resursele populației și ale entităților de afaceri, sunt utilizate de stat pentru asigurarea continuității reproducerii sociale prin investirea unei părți din resursele fondului în condițiile rentabilității, rambursării, lichidității și diversificării în domenii prioritare de dezvoltare socio-economică și de mediu ale societății.

Eficiența asigurării în acest caz va fi măsurată în timp prin creșterea volumului resurselor investiționale furnizate de companiile de asigurări către piață și prin creșterea ponderii proiectelor de investiții care sunt finanțate din resursele bănești acumulate de societățile de asigurare și

furnizate de acestea pieței de capital. Se confirmă, în așa mod, necesitatea intensificării activității investiționale a societăților de asigurare prin dezvoltarea unui mecanism eficiente de promovare a serviciilor de asigurare în societate. Satisfacerea nevoilor economiei în investiții, inclusiv prin fondurile constituite de asiguratorii ca investitori instituționali eficienți, va asigura o creștere socio-economică durabilă, contribuind la progresul social și, corespunzător - la îmbunătățirea calității vieții oamenilor, ceea ce confirmă încă o dată eficiența socială a instituției de asigurare de pe poziția statului.

Eficiența socială a asigurării se exprimă în creșterea confortului social și de mediu al vieții în societate, utilizând indicii de progres social ca măsură a calității vieții. Conform IPS2022 România este pe o poziție mult mai înaintată față de Republica Moldova, care are o evoluție ascendentă în acest clasament. Totuși, prin comparare cu nivelul statelor membre ale UE, România ocupă penultima poziție, devansând Bulgaria. Atât România, cât și Republica Moldova este în regres la capitolul sănătate și bunăstare, hrană și îngrijirea medicală de bază, aspecte care ar putea fi îmbunătățite prin dezvoltarea asigurărilor.

Utilizarea metodelor prezentate pentru calcularea diferitelor tipuri de eficiență a asigurărilor face posibilă determinarea indicatorilor de performanță și a gradului de participare la sistemul de protecție prin asigurare a intereselor diferitor subiecți care au decis să-și asigure protecție împotriva apariției unor evenimente adverse prin asigurări. Pentru autorități, aceste metode pot fi utile pentru determinarea parametrilor principali ai strategiei de dezvoltare și eficacității funcționării sistemului de asigurare în societate, și în această bază, să fie formulate metode eficiente și mecanisme de stimulare a sistemului relațiilor de asigurare, care la rândul lor impulsionează dezvoltarea sustenabilă a tuturor subiecților relațiilor social-economice. Sinteza abordărilor metodologice ale evaluării eficienței este necesar de sistematizat pe 3 nivele: macroeconomic; ramural și macroeconomic (fig. 1.)

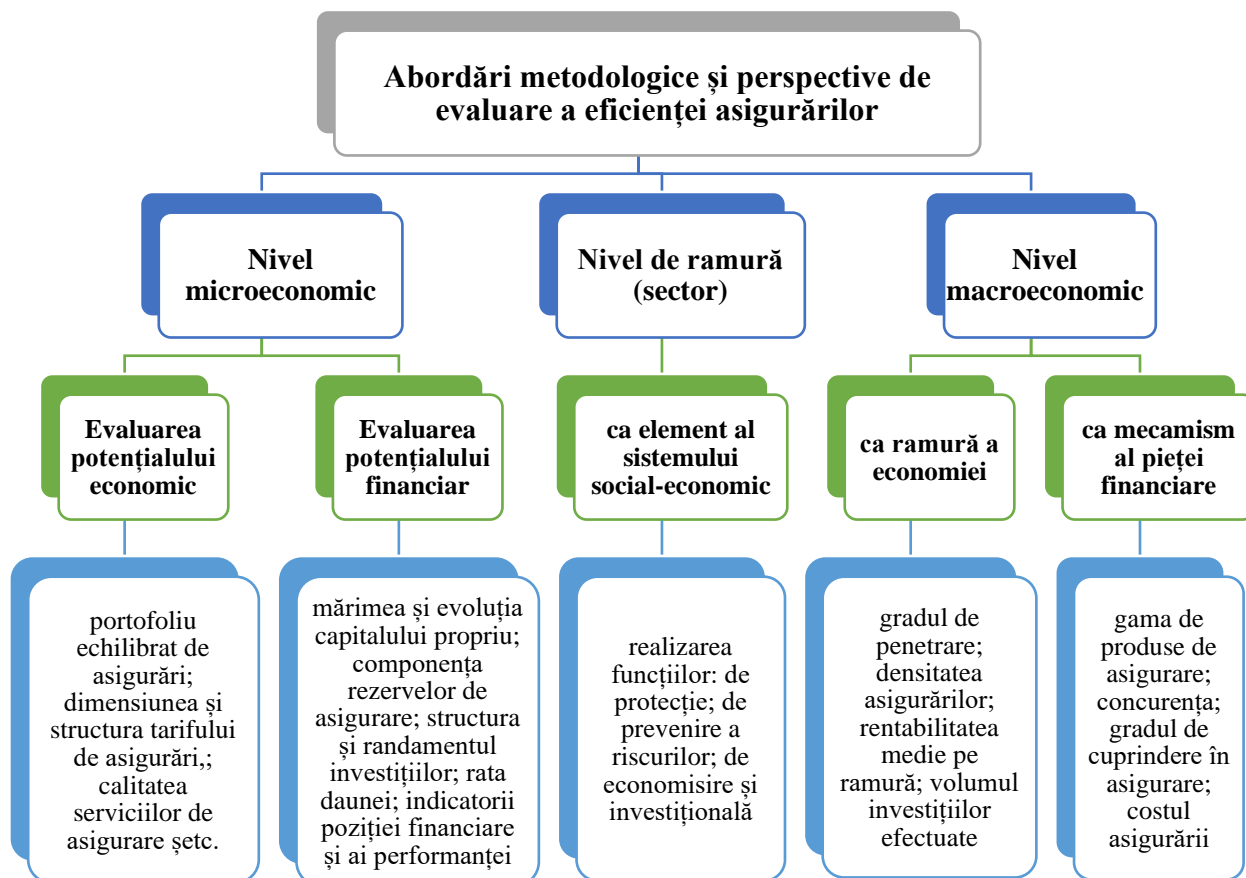

Fig. 1. Criterii de sistematizare a abordărilor metodologice ale evaluării eficienței asigurărilor.

Sursă: elaborat de autor

Subcapitolul privind formarea potențialului financiar în asigurare clarifică esența conceptului, elementele și modul de formare a acestuia prin optica eficienței. Constituirea potențialului financiar este o condiție definitorie a desfășurării activității societății de asigurări.

Sursele potențialului financiar al societății de asigurări sunt:

- capitalul autorizat vărsat (capitalul social);
- primele de asigurare încasate de la clienți;
- venituri din activități de investiții.

Potențialul financiar nu înseamnă doar mărimea resurselor financiare asiguratorului, ci și gestionarea adecvată a acestora pentru implementarea cu succes a activităților de asigurare pe piață. Gestiunea potențialului financiar al unei companii de asigurări este garantul bunăstării economice atât a statului, cât și a societății în ansamblu. Prin aceasta se explică importanța sporirii potențialului financiar al companiilor de asigurări, inclusiv prin elaborarea și realizarea unei strategii de investiții eficiente [11, pag. 155].

În vederea maximizării potențialului financiar al societății de asigurări, se impune realizarea unei strategii în 4 pași/etape:

- analiza factorială a nivelului de valorificare a potențialului financiar și determinarea variabilelor /indicatorilor-țintă ai situației financiare;
- estimarea posibilităților de creștere a potențialului financiar în baza elaborării unor direcții de realizare a strategiei de investiții;
- supravegherea implementării strategiei și a evoluției nivelului potențialului financiar;
- ajustarea gestiunii potențialului financiar al societății, ținând cont de obiectivul strategic de creștere sustenabilă.

Astfel, strategia acționează ca un instrument necesar pentru creșterea potențialului financiar societății de asigurări. Asemenea strategii pot fi elaborate în baza unui diagnostic al eficienței valorificării potențialului financiar la nivel microeconomic, sectorial și macroeconomic.

Cercetarea teoretică efectuată a confirmat ipoteza științifică că eficiența asigurărilor este determinată de potențialul societăților de asigurare și adaptarea mecanismului financiar, care sporesc performanța acestora pentru societate, implicit și dezvoltarea sectorului de asigurare și creșterea economică în general.

Capitolul 2 „**Metodologia formării potențialului financiar în asigurări prin corelarea cu cerințele de eficiență și stabilitate**” abordează prin comparație evoluția pieței de asigurări din România și Republica Moldova. Totodată, în acest capitol se analizează cadrul normativ normativ al activității de asigurare în contextul cerințelor Solvency II și aspectele analitice ale eficienței activității de asigurare și identificării potențialului financiar în corespundere cu cerințele de solvabilitate și stabilitate.

Importanța și contribuția sectorului de asigurări a fost evaluată prin analiza unui sistem de indicatori cantitativi și calitativi. Unul dintre indicatorii cantitativi care caracterizează nivelul de dezvoltare al pieței de asigurări este numărul participanților, care este reprezentat de societățile de asigurare și reasigurare și cele de brokeraj. Anul 2001 a adus reforme importante, care au influențat evoluția pieței asigurărilor în România, fiind aplicate prevederi ale legislației aflate în proces de armonizare cu directivele Uniunii Europene. Aceasta explică reducerea de trei ori a numărului societăților de asigurare existent la sfârșitul anului 2000 de la 73 la 26 societăți de asigurare în anul 2021. Cu toate acestea, reducerea numărului de asigurători nu a afectat volumul de activitate, ci din contra, a continuat să crească. Replicate la condițiile și nivelul economiilor țărilor în curs de dezvoltare, precum România și Republica Moldova, unde societățile de asigurări se consideră de dimensiuni mici și medii după potențialul financiar de care dispun, se anticipează o scădere și mai abruptă a duratei medii de viață. În contextul dat, considerăm că societățile de asigurări din România și Republica Moldova trebuie să se orienteze spre obiective strategice prin implementarea unor noi modele de valorificare a potențialului financiar. Putem considera că în Republica Moldova acest fenomen deja se manifestă, astfel, că la finele anului 2021 numărul societăților de asigurare care dețin licență de a desfășura activități de asigurare s-a redus la 10 față de 16 – în anul 2017. Pe lângă aceasta, se va ține seama de faptul că piața de asigurări se află la

faza de constituire căreia îi sunt caracteristice probleme ale etapei de creștere specifice societăților de asigurări.

Analiza efectuată în baza datelor rapoartelor anuale ale Autorității de Supraveghere Financiară (România) și Comisiei Naționale a Pieței Financiare a Republicii Moldova, arată că în ultimele două decenii piața asigurărilor în ambele țări trece printr-un proces de concentrare a pieței, fenomen care se manifestă prin diminuarea constantă a numărului societăților de asigurări.

În Republica Moldova acest fenomen este mai accentuat, datorită modificării legislației privind cerințele de capital și normele de supraveghere. Multe dintre societățile create nu au reușit să se conformeze noilor rigori, respectiv, în anul 2021 în Republica Moldova au raportat activitate doar 10 societăți de asigurări față de 45 – în anul 2000. În România procesul de concentrare a pieței asigurărilor a fost mai lent. În mediu anual o societate de asigurare își înceta activitatea.

Conform valorii coeficientului de concentrare, piața asigurărilor din România se caracterizează printr-un nivel moderat de concentrare în perioada 2019-2021, spre deosebire de piața asigurărilor din Republica Moldova, care atestă un grad mai înalt de concentrare. Aceeași concluzie rezultă și din analiza valorilor calculate ale Indicelui Herfindahl Hirschman pentru piața de asigurări din România, care din anul 2020 indică un nivel ce depășește pragul de 1000, ceea ce atestă o concentrare moderată a pieței, însă mult mai mică comparativ cu valorile înregistrate la nivelul pieței din Republica Moldova. Tendința de descreștere a numărului asiguratorilor poate atrage consecințe negative, care se manifestă prin oligopolizarea pieței, ceea ce creează premise pentru autorități privind supravegherea mai strictă a concurenței.

Volumul primelor brute subscrise de asiguratorii din Republica Moldova constituie 0,005% din cel al UE-15 și doar 3,81% din cel al României. Constatăm, cu regret, că la indicatorul dimensiunea pieței, Republica Moldova se poziționează pe ultimele poziții în clasamentul mondial. Măsurată în termeni nominali valoarea primelor brute pe piața din Republica Moldova s-a majorat în mediu anual cu aproximativ 10,73%. Pe durata perioadei analizate, societățile din România au achitat despăgubiri și indemnizații de asigurare de circa 3 ori mai mici în raport cu primele brute încasate, înregistrând o descreștere nominală de circa 9% comparativ cu nivelul anului precedent.

Piața asigurărilor din România, caracterizată prin prisma evoluției principalilor indicatori de subscriere reflectă o evoluție mai lentă comparativ cu cea din Republica Moldova. Ritmul mediu anual de creștere a primelor de asigurări, precum și a indemnizațiilor de asigurări plătite constituie în mediu circa 6,2% comparativ cu 10,7 (prime de asigurări) și 13,0 (îndemnizații) în Republica Moldova. Se explică aceasta prin procesele de dezvoltare a pieței. După cum am menționat mai sus, România a parcurs unele etape în dezvoltare pieței asigurărilor în 2000-2001, iar Republica Moldova – începând cu anul 2006.

Structurarea pieței asigurărilor pe segmente (asigurări generale și asigurări de viață) are ca scop reliefaarea aspectelor calitative. În baza rapoartelor ASF (România) și ale CNPF (Republica Moldova) au fost determinați indicatorii structurii pieței asigurărilor. Analiza comparativă reflectă menținerea unei cote înalte a componentei obligatorii a contractării polițelor, factor care explică ponderea înaltă a asigurărilor generale, cât și slaba reprezentare a asigurărilor de viață. Piețele asigurărilor din România și Republica Moldova sunt dominate de segmentul asigurărilor generale, în special asigurările auto. Asigurările de viață, care sunt cele ce domină piața europeană a asigurărilor, însă în România cota deținută de acest segment constituie doar 18% în totalul primelor brute subscrise.

Structura primelor de asigurări încasate de societățile de asigurare din Republica Moldova este similară celei din România, doar că ponderea asigurărilor de viață este și mai mică, înregistrând o tendință de regres în raport cu cota segmentului de asigurări generale. Necâtând la aceasta, tendința generală de evoluție a primelor de asigurări generale și de viață în ambele țări este crescătoare.

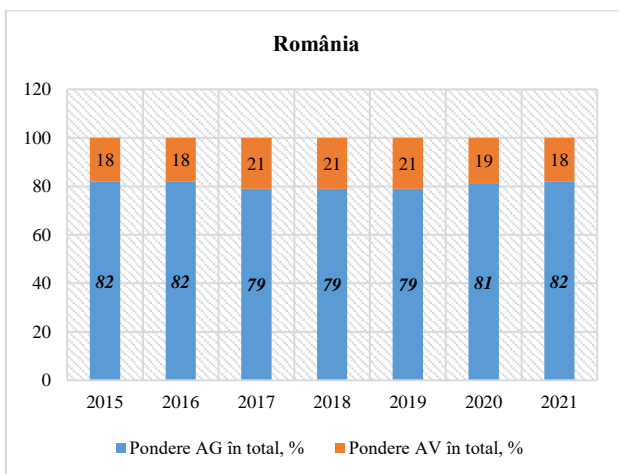

Fig. 2. Structura primelor de asigurări încasate de societățile de asigurări din România

Sursă: sistematizat în baza rapoartelor Autorității de Supraveghere Financiară

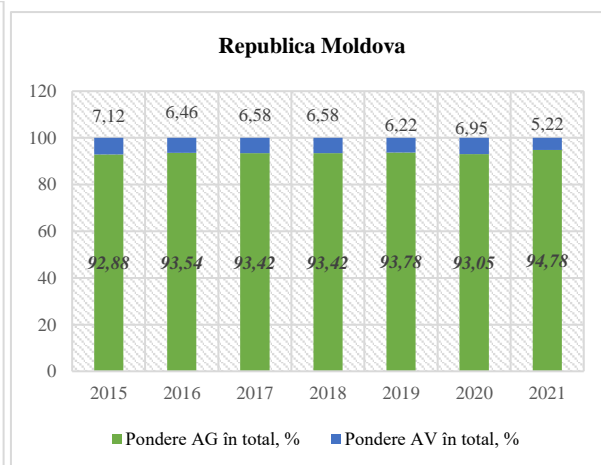

Fig. 3. Structura primelor de asigurări încasate de societățile de asigurări din Republica Moldova

Sursă: sistematizat în baza rapoartelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

Gruparea a 54 de țări OECD după cota de piață a asigurărilor de viață în portofoliul asiguratorilor în anul 2021, a permis să constatăm că doar 7 țări au ponderea asigurărilor de viață de până la 20%, iar 15 țări – între 20 și 40%. În același timp, este vizibil faptul că în țările cu un nivel înalt de dezvoltare sau care înregistrează o creștere economică mai accelerată, ponderea asigurărilor de viață depășește 60% [20].

Îndemnizațiile brute plătite de societățile de asigurare din România cumulat pentru cele două categorii de asigurări au însumat 7,6 miliarde lei în anul 2021, cea mai mare parte revenind segmentului de asigurări generale.

Cumulat, suma indemnizațiilor plătite de cele 10 societăți de asigurări care operează pe piața din Republica Moldova la momentul actual a constituit circa 662 mil. lei, din care doar 34,2 milioane – pentru daune aferente segmentului asigurări de viață. Totodată, tendința de evoluție a sumelor despăgubirilor achitate înregistrează fluctuații semnificative.

Pe lângă indicatorii tradiționali, am considerat că pentru a analiza nivelul de dezvoltare al unei piețe, indicatorul absolut „numărul de contracte” încheiate sau în vigoare nu oferă suficientă valoare informațională, deoarece valoarea acestuia poate fi influențată de un șir de factori. De aceea, am considerat că indicatorii „prime brute subscrise per contract” și „numărul mediu de contracte în vigoare per societate de asigurare” reflectă mai bine tendințele dezvoltării pieței asigurărilor, în special, evoluția în dinamică a acestora. Analiza acestor indicatori neutralizează, într-o oarecare măsură, influența modificării numărului de asiguratorii și accentuează performanța în domeniul asigurărilor. În plus, pot fi comparate valorile acestora în timp pentru a determina tendințele, în aspect teritorial, în cazul cercetării date – între țări, pe segmente și tipuri de asigurare.

Figura 4. reflectă o mare diferență privind valoarea acestui indicator. Astfel, prima medie per contract în România depășește de mai mult de 10 ori nivelul acestui indicator în Republica Moldova. Funcționarea și evoluția pieței reasigurărilor oferă o imagine a procesului de integrare a pieței naționale pe piața mondială a serviciilor de asigurare. În baza rapoartelor ASF din România au fost sistematizate date necesare pentru a da apreciere tendinței evoluției pieței reasigurărilor. Analiza efectuată a permis să constatăm că în medie peste 1/3 din primele brute subscrise pe piața românească de asigurări sunt cedate anual în reasigurare, tendința menținându-se relativă constantă, cu excepția anului 2020.

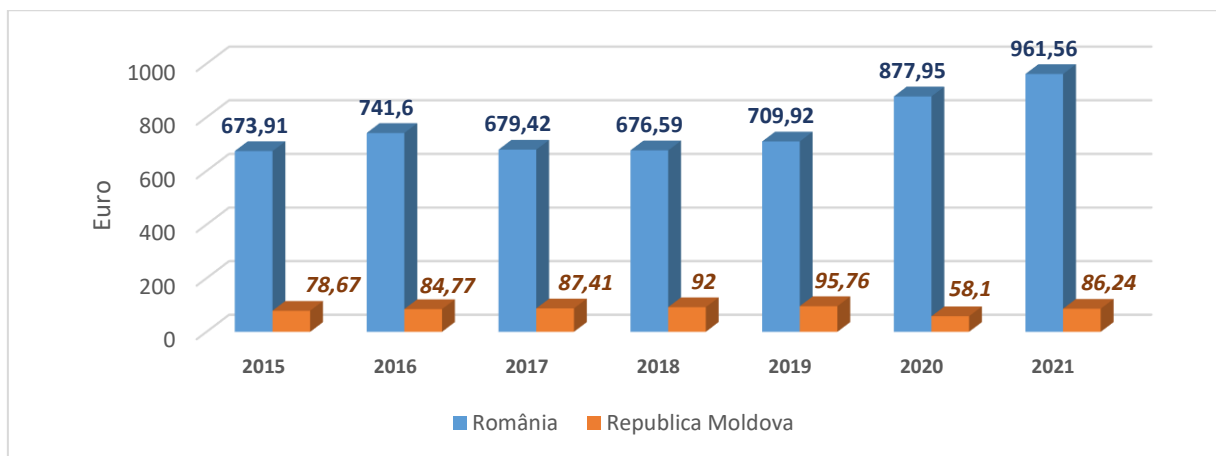

Fig. 4. Prime brute subscrise medii per contract recalculate în Euro.

Sursă: calculele autorului

În procesul de analiză au fost constatate diferențieri semnificative în politicile de reasigurare ale asiguratorilor din Republica Moldova în funcție de segmentul acestora. Tradițional, societățile de asigurare preiau o parte mult mai mare din riscurile subscrise pentru asigurarea de viață, datorită predictibilității mai exacte a despăgubirilor. Evoluția ascendentă a primelor brute subscrise și a primelor nete de reasigurare încasate reflectă o preocupare a asiguratorilor din România pentru gestiunea riscurilor preluate. Această tendință s-a transmis și asupra tendinței de evoluție a indemnizațiilor brute plătite. Creșterea gradului de cedare în asigurare a indemnizațiilor plătite, indică la faptul că au fost cedate în reasigurare riscurile cu o probabilitate de producere mai înaltă.

Un segment important al sectorului de asigurări îl reprezintă companiile de brokeraj. Gradul de intermediere în România are o tendință de creștere în perioada analizată. Circa 13 la sută din totalul primelor brute subscrise de asigurători au fost intermediare în ultimii doi ani de către brokeri. Veniturile obținute din activitatea de intermediere/distribuție în asigurări pe piața din România provin din contractele de intermediere/distribuție încheiate cu societățile de asigurare și reasigurare. Veniturile din activitatea de intermediere a companiilor de brokeraj din România au constituit în anul 2021 - 1737,13 mil. lei, cu un sfert mai mult față anul precedent și o creștere dublă în raport cu anul 2015. Concomitent se atestă și creșterea gradului de intermediere de la 8,18% în anul 2015 – la 13,46 în anul 2021.

În Republica Moldova pentru aceeași perioadă veniturile din intermediere în asigurări au sporit de 2,4 ori, iar gradul de intermediere constituie circa 1/3 din volumul primelor brute subscrise, iar în ultimii doi ani ai perioadei analizate – circa 45%. Analiza raportului dintre veniturile obținute de brokeri din activitatea de intermediere și volumul primelor intermediare indică la un randament mai înalt față de activitatea de intermediere a brokerilor din România. Un criteriu important este dedicat studiului metodic și normativ al activității de asigurare în contextul cerințelor Solvency II. Problema asigurării stabilității financiare și a solvabilității societăților de asigurare este preocuparea de baza a societăților de asigurare, dar și o condiție pentru funcționarea eficientă a unei economii moderne. De menținerea acestora la un anumit nivel depinde posibilitatea asigurării protecției de asigurare a societății, destinate să asigure securitatea economică, continuitatea și stabilitatea reproducerii sociale în condițiile unui mediu de afaceri dinamic. Atât stabilitatea financiară, cât și solvabilitatea unei societăți de asigurare sunt determinate de influența unui sistem de factori, care pot fi clasificați după diferite criterii (Figura 5). Judecând de pe poziția abordării sistemice, care reprezintă societatea de asigurări ca un sistem specific de relații economice, factori de influență asupra stabilității și solvabilității societății de asigurare pot fi delimitați în factori interni, care își au originea în interiorul acestui sistem și factori din afara societății de asigurare (externi). [16].

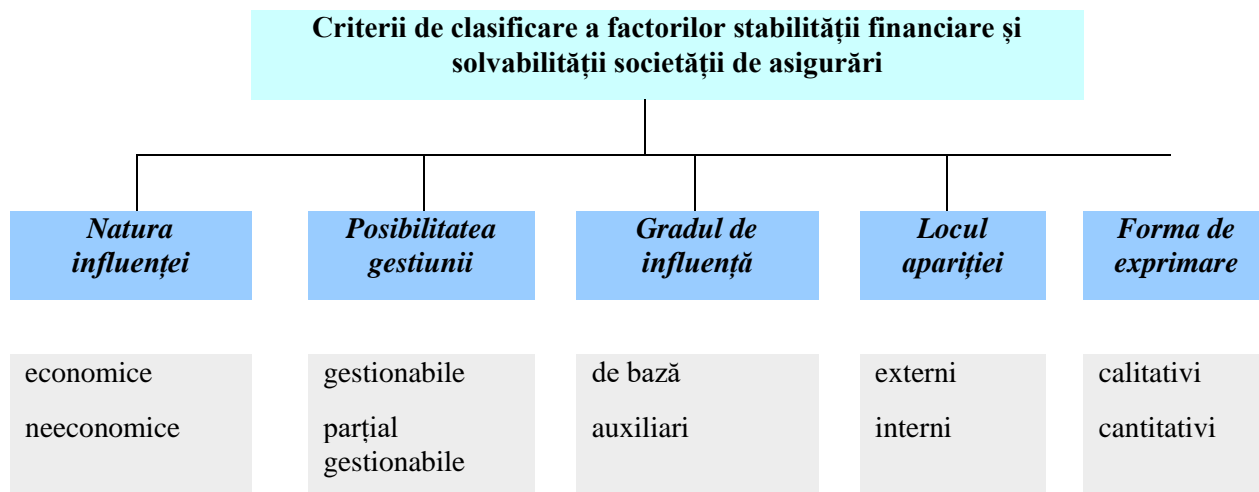

Figura 5. Clasificarea factorilor stabilității financiare și a solvabilității societății de asigurare [6, 8, 13]

Clasificarea dată este potrivită pentru stabilirea obiectivelor gestionării stabilității financiare și a solvabilității societății de asigurare, deoarece presupune acțiuni de intervenție, ca răspuns la influențele externe, anumite schimbări (transformări) interne care vor asigura echilibrul mediului financiar extern și intern al entității.

Problemele evaluării solvabilității asiguratorilor sunt, de regulă, de natură metodologică. Abordările metodologice existente permit determinarea solvabilității retrospective a acestuia, dar nu oferă posibilitatea de a evalua capacitatea asiguratorului de a fi solvabilă în viitor, ceea ce este foarte important pentru acest domeniu de activitate, întrucât riscurile preluate urmează să se producă. Prin urmare, este importantă pentru un asigurator atât solvabilitatea curentă, cât și estimări ale solvabilității de perspectivă. Problemele aferente gestionării solvabilității asiguratorului sunt relevante nu doar pentru asiguratorii înșiși, ci și pentru întreaga economie, ținând cont de rolul și propagarea efectului acestora. Astfel, supravegherea solvabilității asiguratorilor presupune monitorizarea *ex-post* și monitorizarea *apriori*.

Monitorizarea *ex-post* a solvabilității presupune măsuri de supraveghere prudențială din partea autorităților de supraveghere pe perioada de activitate a asiguratorului, inclusiv în procesul de restructurare a societății. Obiectul monitorizării îl constituie politica tarifelor la serviciile de asigurare, conformitatea cu normele în vigoare, calitatea produselor de asigurare ș.a. [13].

Metoda *apriori* de monitorizare a solvabilității se aplică atât la nivel de companie sau pentru anumite riscuri. O asemenea abordare s-a aplicat în decursul unei perioade în Elveția, Coreea, SUA, însă cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, în special penetrarea inteligenței artificiale, se renunță la această metodă. În urma adoptării celei de-a treia generații de directive în asigurări, toate statele membre ale Uniunii Europene au implementat *monitorizarea ex-post* [13]. Comitetul pentru asigurări și pensii private (IPPC) al OCDE, oferă un set de instrumente analitice și indicatori utilizați în reglementarea și supravegherea asigurărilor, precum și în scopul elaborării politicilor pentru sectorul de asigurări. Monitorizarea *ex-post* se implementează prin aplicarea mai multor modele, care se dezvoltă în mod continuu. Cele mai consacrate modele cercetate și aplicate sunt: *modelul cu rată fixă* și *modelul bazat pe risc* (Risk Based Capital - RBK) [16, pag. 218].

În opinia noastră, evaluarea solvabilității societăților de asigurări are la bază două abordări:

- calculul marjei de solvabilitate (țările UE, Republica Moldova);
- conceptul de capital de risc (SUA, Canada, Japonia, Australia, Coreea ș.a.).

Prima abordare se bazează pe ipoteza că, în mod ideal, obligațiile de plată ale asiguratorului trebuie să fie acoperite de suma rezervelor de asigurare. Cu toate acestea, impactul factorilor pieței poate duce la atragerea de fonduri suplimentare pentru achitarea despăgubirilor. În situația dată, asiguratorul garantează cu capitalul propriu onorarea obligațiilor față de asigurați. A doua abordare se bazează pe conceptul capitalului de risc. Adoptarea acestei abordări presupune utilizarea unor modele complexe de calculare a capitalului necesar pentru fiecare dintre principalele categorii de

riscuri cu care se confruntă asiguratorii. De exemplu, în asigurările de viață se aplică modele care iau în considerare patru tipuri de riscuri: riscul de active, riscul de asigurare, riscul de rată a dobânzii și riscul de afaceri.

În România, societățile de asigurare au dreptul de a aplica modele interne parțiale sau integrale aprobate de către Autoritatea Financiară de Supraveghere pentru următoarele situații:

- calcularea valorii totale a cerinței de capital de solvabilitate calculată utilizând un model intern parțial, în a cărui sferă de aplicare intră riscul de credit inclus atât în riscul de piață, cât și în riscul de contrapartidă – la nivelul de agregare disponibil – exprimată ca procent din valoarea totală a cerinței de capital de solvabilitate;
- model parțial sau integral pentru calculul cerinței de capital de solvabilitate;
- model intern a cărui sferă de aplicare acoperă riscul de credit atât în riscul de piață, cât și în riscul de contrapartidă

Din momentul introducerii prevederilor legale în anul 2016 la situația de la finele anului 2022 în România doar 3 societăți de asigurări utilizau un model intern parțial pentru calculul cerinței de capital de solvabilitate, celelalte societăți utilizează formule standard.

Din figura 6, este evident caracterul ascendent al tendinței de evoluție a cerinței de capital de solvabilitate (SCR) și a cerinței de capital minim (MCR). Acest fapt reflectă consolidarea pieței asigurărilor din România.

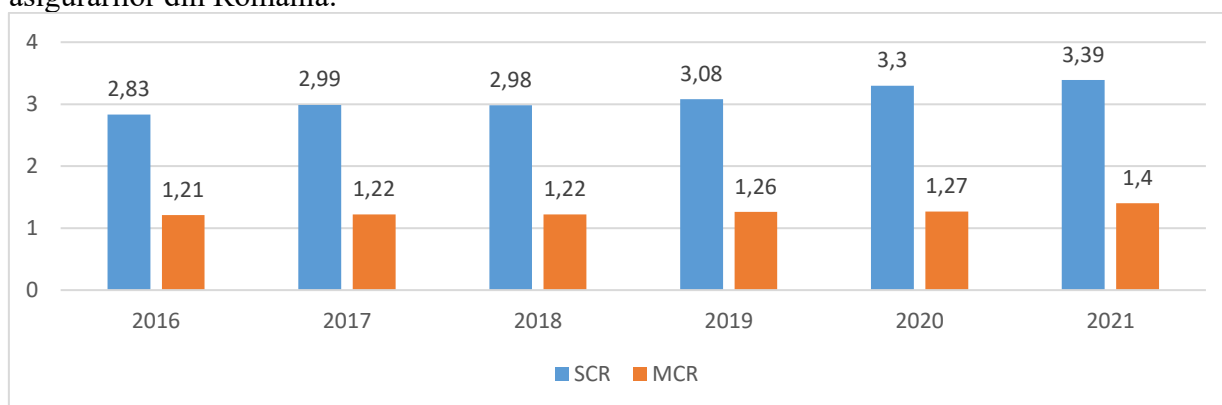

Figura 6. Evoluția cerinței de capital de solvabilitate (SCR) și a cerinței de capital minim (MCR) a societăților de asigurare din România, miliarde lei (2016-2021)

Sursă: Sistematizat de autor în baza rapoartelor Autorității de Supraveghere Financiară

Valoarea fondurilor proprii eligibile pentru acoperirea cerinței de capital de solvabilitate la finele lunii decembrie 2021 înregistra nivelul de 6,2 miliarde lei, cu 0,6% mai puțin față de valoarea înregistrată la 31 decembrie 2020 și o majorare cu 34,7 la sută comparativ cu anul 2016.

Tablelul 1. Distribuția societăților de asigurări din România după rata SCR, coef.

Intervale de variație a ratei SCR	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %
1,0 – 2,0	14	51,85	14	58,33	13	56,58	13	50,0	16	64,0	14	58,33
2,0 – 3,0	6	22,22	6	25,0	4	17,39	9	34,62	5	20,0	7	29,17
3,0 – 4,0	5	18,52	4	16,67	4	17,39	2	7,69	2	8,0	2	8,33
Rata SCR >4,0	2	7,40	0	0	2	8,70	2	7,69	2	8,0	1	4,17
Total	27	100,0	24	100,0	23	100,0	26	100,0	25	100,0	24	100,0

Sursă: calculele autorului

Regimul de solvabilitate Solvency II impune cerințe mai dure de solvabilitate față de asigurători, care trebuie să constituie provizioane pentru riscurile de: piață, de credit și riscurile operaționale. Solvency II ține cont de datele istorice, dar se iau în considerare și factorii care pot afecta performanța viitoare. Solvabilitatea asigurătorilor poate fi evaluată și cu ajutorul indicatorilor relativi: a) rata MCR și b) rata SCR. Distribuția societăților de asigurări din România după rata SCR este prezentată în tabelul 1.

Analiza efectuată arată că ponderea cea mai înaltă o dețin societățile care au o rată SCR cu valoare încadrată în intervalul 1 – 2. Este mica ponderea celor care au valori mai mari de 3 și 4. Se explică aceasta prin numărul mic al societăților care practică doar asigurări de viață.

Tabelul 2. Distribuția societăților de asigurări din România după rata MCR, coef.

Intervale de variație a ratei SCR	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %	Nr. de societăți	Frecvența, %
1,0 – 2,0	9	33,33	8	33,33	5	21,74	8	30,77	8	32,0	4	16,67
2,0 – 3,0	5	18,52	5	20,83	5	21,74	5	19,23	5	20,0	7	29,17
3,0 – 4,0	6	22,22	2	8,33	5	21,74	4	15,38	2	8,0	4	16,67
4,0 – 6,0	3	11,11	5	20,83	3	13,04	4	15,38	5	20,0	4	16,67
6,0 – 8,0	1	3,70	3	12,5	2	8,70	3	11,54	4	16,0	3	12,5
Rata MCR >8,0	3	11,11	1	4,17	3	13,04	2	7,69	1	4,0	2	8,33
Total	27	100,0	24	100,0	23	100,0	26	100,0	25	100,0	24	100,0

Sursă: calculele autorului

Distribuția societăților de asigurări din România după rata MCR indică o rată mai mare a societăților care se încadrează în primele două intervale de grupare, deci au valori cuprinse între 1 și 3 (mai mult de 50 la sută din societăți).

Un criteriu important al solvabilității asigurătorilor este structura fondurilor proprii eligibile pentru a acoperi cerința de capital de solvabilitate (CSR) și pentru acoperirea cerinței de capital minim (MCR). Astfel, conform prevederilor Directivei 2009/138/CE [50], fondurile proprii eligibile pentru a acoperi cerința de capital de solvabilitate se pot încadra în una dintre 4 categorii: Rangul 1 – nerestricționate; Rangul 1 – restricționate; Rangul 2; Rangul 3. Fondurile proprii eligibile pentru a acoperi cerința de capital minim se pot încadra doar în primele trei categorii (rangul 1 și rangul 2).

Tabelul 3. Structura fondurilor proprii ale asigurătorilor din România eligibile pentru acoperirea cerințelor de capital de solvabilitate (CSR) și de capital minim (MCR), %

Perioada	Rangul 1 – nerestricționate	Rangul 1 – restricționate	Rangul 2	Rangul 3
Fonduri proprii eligibile pentru a acoperi cerința de capital de solvabilitate (CSR)				
2016	90	1	7	2
2017	92	1	5	2
2018	89	2	6	2
2019	94	1	3	2
2020	92	1	6	1
2021	91	3	5	1
Fonduri proprii eligibile pentru a acoperi cerința de capital minim (MCR)				
2016	99	1	1	n/c*
2017	97	2	1	n/c
2018	98	1	1	n/c
2019	98	1	1	n/c
2020	98	1	1	n/c
2021	98	1	1	n/c

*n/c (nu se calculează)

sursă: calculele autorului.

În baza datelor sistematizate de autor din rapoartele ASF pentru perioada 2016-2021, a fost analizată structura fondurilor proprii eligibile pentru a acoperirea cerințelor de capital de solvabilitate și de capital minim. Conform reglementărilor Solvency II, rata de lichiditate se calculează diferențiat pentru asigurările generale și pentru asigurările de viață. Valorile acestei rate sunt diferite, luând în considerare particularitățile acestor două tipuri de asigurare. În tabelul 4 sunt sistematizate date privind coeficientul de lichiditate la nivel de piață de asigurare din România și plasamentele disponibilităților.

Tabelul 4. Portofoliul de investiții în active lichide ale asiguratorilor din România pentru asigurarea lichidității

Perioada	Titluri de stat (mil. lei)	Obligațiuni municipale (mil. lei)	Valori mobiliare tranzacționate (mil. lei)	Depozite (mil. lei)	Cont curent și Casierie (mil. lei)	Obligații pe termen scurt (mil. lei)	Coeficient de lichiditate
Asigurări generale							
2015	3577	47	251	634	360	2431	2,00
2016	4647	47	358	503	274	2272	2,57
2017	5016	46	328	518	559	2662	2,43
2018	4782	38	327	704	620	2765	2,34
2019	4726	34	414	441	921	2917	2,24
2020	5329	27	374	454	914	2982	2,38
2021	6049	27	595	866	341	3354	2,35
Asigurări de viață							
2015	3124,3	64	1257	360	55	881	5,46
2016	2823	64	1249	342	78	899	5,07
2017	3363	65	1293	251	80	1017	4,97
2018	3537	62	1286	185	144	1147	4,55
2019	3830	61	1435	224	167	1286	4,44
2020	4616	64	1457	163	189	1393	4,66
2021	4420	60	1618	249	228	1671	3,94

Sursă: sistematizat de autor în baza rapoartelor ASF.

Analiza efectuată ne permite să concluzionăm că societățile de asigurări din România gestionează prudent riscul de lichiditate, respectând dispersia plasamentelor și prudență în selectarea instrumentelor financiare. De asemenea, politica investițională poate fi apreciată ca fiind prudentă, principiul siguranței prevalând asupra apetitului pentru profit al acționarilor.

Societățile de asigurări efectuează periodic teste de senzitivitate în scopul evaluării capacității de respectare a cerințelor de lichiditate, precum și teste de stres pentru lichiditatea activelor, pentru plăți neprevăzute etc.

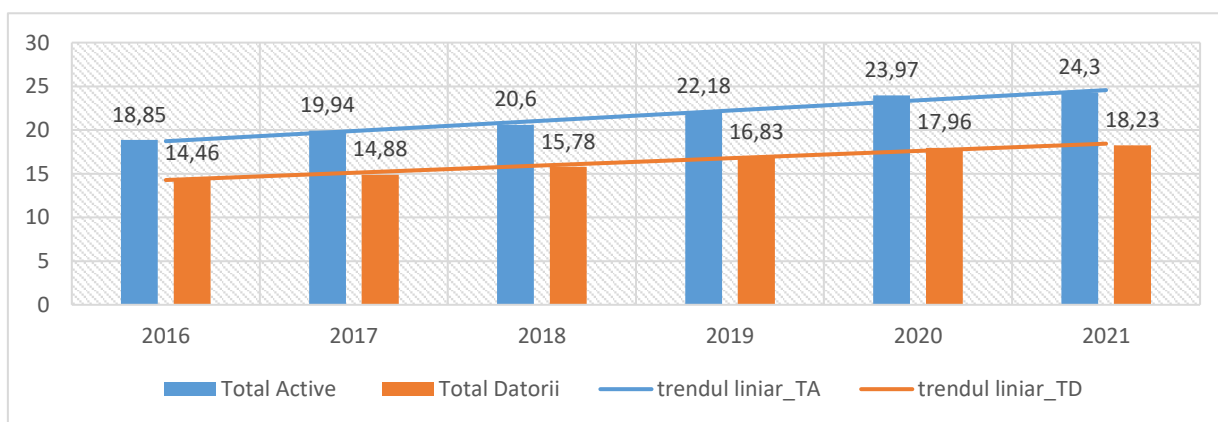

Figura 7. Evoluția activelor și datoriilor totale ale societăților de asigurare din România, miliarde lei (2016-2021)

Sursă: sistematizat de autor în baza datelor din rapoartele Autorității de Supraveghere Financiară pentru perioada 2015-2021.

Ecuțiile trendului liniar pentru valoarea activelor totale (TA) și a datoriilor totale (TD) sunt următoarele:

$$TA_t = 17,548 + 1,169 \cdot t \quad R^2 = 0,9743 = 97,43\%;$$

$$TD_t = 13,443 + 0,8326 \cdot t \quad R^2 = 0,9771 = 97,71\%;$$

Figura 7 reflectă evoluția valorii activelor și a datoriilor totale evaluate conform cerințelor Solvabilitate II. Tendința liniară de evoluție atât a activelor, cât și a datoriilor se corelează perfect, înregistrându-se excedent de active în raport cu datoriile pe întreaga perioadă analizată. Astfel, putem considera că solvabilitatea este mai mult decât un proces de reglementare, reprezentând pentru asigurători o perspectivă asupra modului de a gestiona afacerile lor, precum și a strategiei valorificării potențialului financiar.

Capacitatea unui asigurător de a fi rentabil este garantul supraviețuirii și dezvoltării companiei. Indicatorul tradițional al rentabilității în sectorul de asigurări este *rata combinată*, care este interpretată ca un indicator al performanței activității de subscriere și reflectă performanța pe termen scurt.

O atare concluzie rezultă și din dinamica principalilor indicatori de performanță ai acestui domeniu: gradul de penetrare și densitatea asigurărilor. Densitatea primei de asigurare pe cap de locuitor este un indicator care exprimă scara de utilizare a produselor de asigurare de către populație. Dacă densitatea asigurărilor a înregistrat o creștere modestă, atunci dinamica descendentă a gradului de penetrare în ultimii ani reflectă clar involuția acestui domeniu cu implicații macroeconomice negative (Fig. 8.). Densitatea asigurărilor în România depășește de circa 4 ori nivelul acesteia înregistrat în Republica Moldova, fapt care se explică atât prin nivelul de dezvoltare economică diferit, nivelul veniturilor, cât și factori de altă natură. Analiza densității asigurărilor, exprimată în euro pe cap de locuitor la rata de schimb medie anuală pentru perioada 2011 – 2021 a permis să constatăm o dublare a nivelului acesteia pentru ambele țări, ritmul creșterii constituind: în România – 195,12%, în Republica Moldova – 204,6%.

În același timp, nivelul acestui indicator este mult prea inferior nivelului mediu european. Raportat la media europeană a acestui indicator, nivelul densității asigurărilor în România constituia în anul 2020 doar 4%, iar în Republica Moldova – 1%. Aceasta indică la un potențial de dezvoltare al asigurărilor în ambele țări din spațiul european.

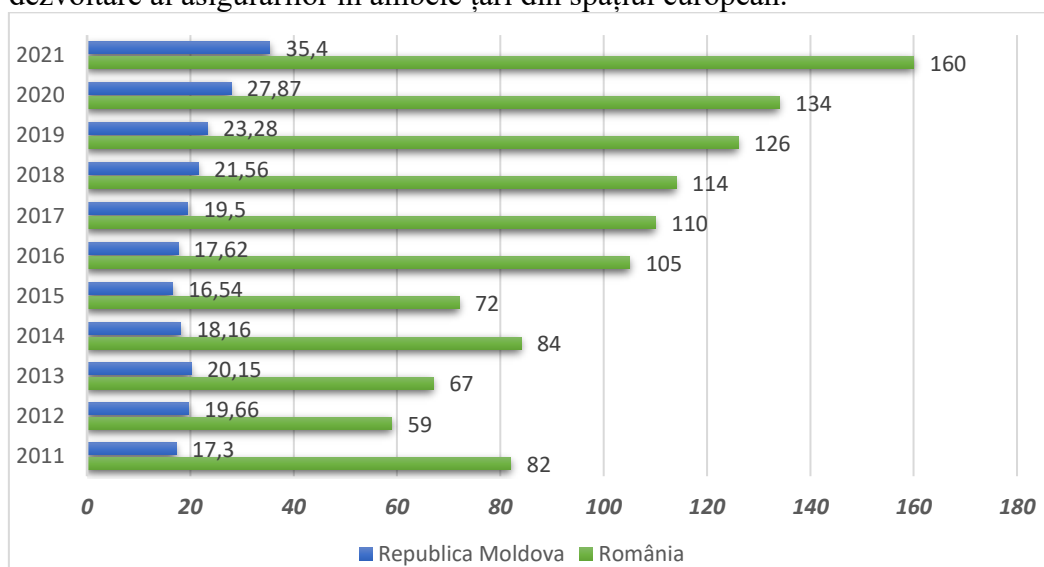

Figura 8. Densitatea asigurărilor, unități monetare pe cap de locuitor, Euro/Cap de locuitor

Sursă: elaborat de autor: datele pentru România – din Banca de date EIOPA [17] și rapoartelor ASF; datele pentru Republica Moldova au fost calculate de autor în baza rapoartelor CNPF și ratei medii de schimb anuale MDL/euro; *RON/cap de locuitor; **MDL/cap de locuitor;

Un rol important în evaluarea performenței asigurărilor revine gradului de penetrare al asigurărilor în economie – un indicator sintetic care reflectă contribuția sectorului de asigurare la crearea produsului intern brut și care se calculează ca raport între volumul primelor de asigurare brute directe și produsul intern brut obținut într-o perioadă anumită de timp.

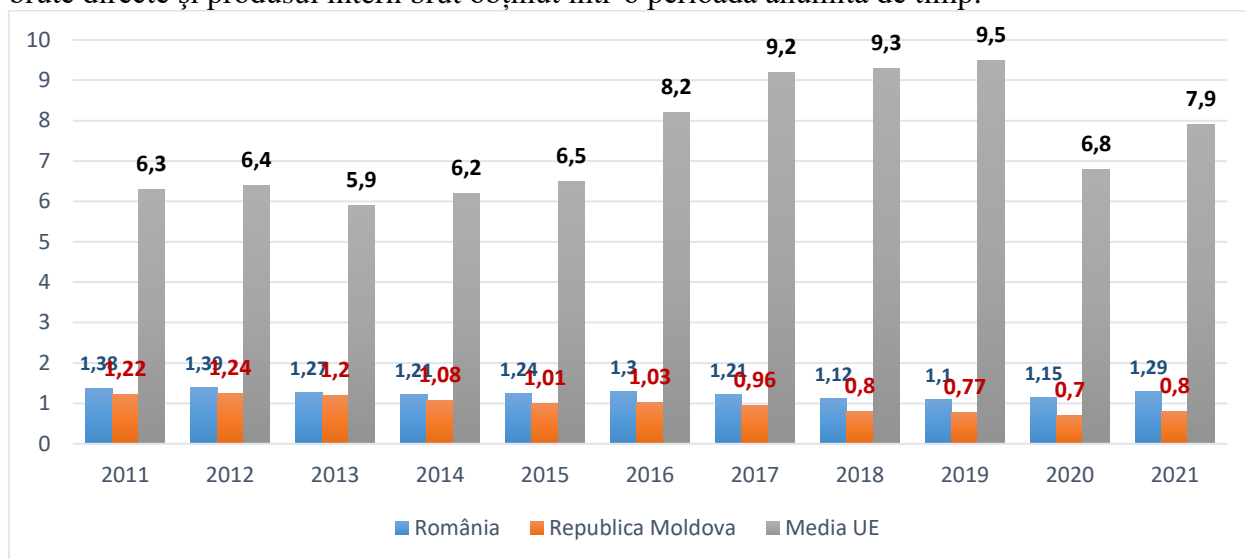

Figura 9. Gradul de penetrare a asigurărilor, % în PIB

Sursă: rapoartele Autorității de Supraveghere Financiară pentru perioada 2011 – 2021.

Gradul de penetrare a asigurărilor în România este inferior celui înregistrat de țările dezvoltate (spre exemplu, media acestui indicator în țările UE la nivelul anului 2020 era de 6,8%), ceea ce reflectă potențialul nevalorificat pe care îl au asigurările în cadrul economiei românești. În același timp, analiza comparativă a indicatorului pentru România și Republica Moldova a scos în evidență decalajul dintre țări, în Republica Moldova nivelul acestui indicator fiind subunitar și inferior nivelului din România. (Fig. 9). Dacă densitatea asigurărilor a înregistrat o creștere modestă, atunci dinamica descendentă a gradului de penetrare în ultimii 10 ani reflectă clar involuția acestui domeniu cu implicații semnificative asupra creșterii economice.

Capitolul 3 „Dezvoltarea instrumentarului de analiză complexă a activității de asigurare și de evaluare a eficienței asigurărilor” aduce o nouă viziune asupra instrumentarului analitic pentru analiza activității de asigurare și a evaluării eficienței asigurărilor.

Unul din instrumentele identificate de autor este modelul matriceal Francone&Romanet pentru analiza asigurărilor și dimensionarea potențialului financiar și ca un instrument util pentru îmbunătățirea procesului decizional, reglementarea pieței asigurărilor, este orientat spre asigurarea eficienței capitalului asigurătorului, urmărirea unui rezultat pozitiv echilibrat al operațiunilor de asigurare și financiare. Avantajele acestui model constau în coordonarea proceselor de subscriere și investiții, prezentând cadrul de previziune pentru posibilele scenarii de dezvoltare a pieței asigurărilor. Analiza comparativă a datelor agregate pentru o perioadă de șapte ani a permis determinarea atractivității sectorului de asigurări al României din perspectiva potențialului de dezvoltare. Rezultatul consolidat al activităților de investiții și asigurări permite armonizarea ambelor aspecte din perspectivă managerială. Industria asigurărilor vizează eficiența operațională (de subscriere) și eficiența financiară. Acest lucru va permite factorilor de decizie să influențeze în mod semnificativ asupra ambelor direcții de activitate. Prin analiza integrată a domeniului de asigurări din România, cercetarea oferă o imagine agregată cu privire la poziția financiară a societăților de asigurare. Considerăm rezultatele obținute un reper pentru autoritățile de reglementare. Constatările efectuate pot fi folosite pentru a propune un cadru sistemic pentru îmbunătățirea performanței industriei asigurărilor.

Rezultatele obținute arată că modelul matricei strategice ar putea fi considerat un instrument util pentru ca guvernul să-și reexamineze politica și strategia pentru viitor privind dezvoltarea sectorului de asigurări. Autoritatea de Supraveghere Financiară poate evalua performanța financiară, poate identifica factorii determinanți și poate prezice tendințele lor viitoare. De

asemenea, matricea poate servi drept metodologie de diagnosticare pentru detectarea problemelor financiare și a motivelor acestora.

Modelul teoretic are la bază matricea strategiei financiare [15], care permite determinarea „parcursului critic” al asigurătorului pentru viitor și la măsurarea indicatorului potențialului de dezvoltare financiară, adică determinarea necesarului de resurse financiare care pot fi investite în dezvoltare, respectiv va permite să fie efectuate previziuni ale dezvoltării potențialului financiar al asigurătorului. Calculele pentru piața asigurărilor din România pentru perioada 2015-2021 sunt prezentate în Tabelul 5.

Tabelul 5. Valori calculate ale indicatorilor PDF, AO și AF pentru piața asigurărilor din România, 2015-2021

Indicator		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Potențial financiar de dezvoltare, mil. lei	PFD	17342	18602	20125	19647	20827	21182	25857
Activitatea de subscriere (operațională), indice	AO	-2,04	-0,16	-0,14	-0,20	-0,23	-0,226	-0,227
Activitate financiară, indice	AF	0,04	0,07	0,17	-0,07	0,11	0,06	0,14
Indicele activității asigurătorului	AA	-2,0	-0,09	0,03	-0,27	-0,12	-0,17	-0,09

Sursă: calculele autorului

În baza datelor tabelului 5 a fost elaborată matricea strategiei financiare pentru sectorul asigurărilor din România (Figura 10.).

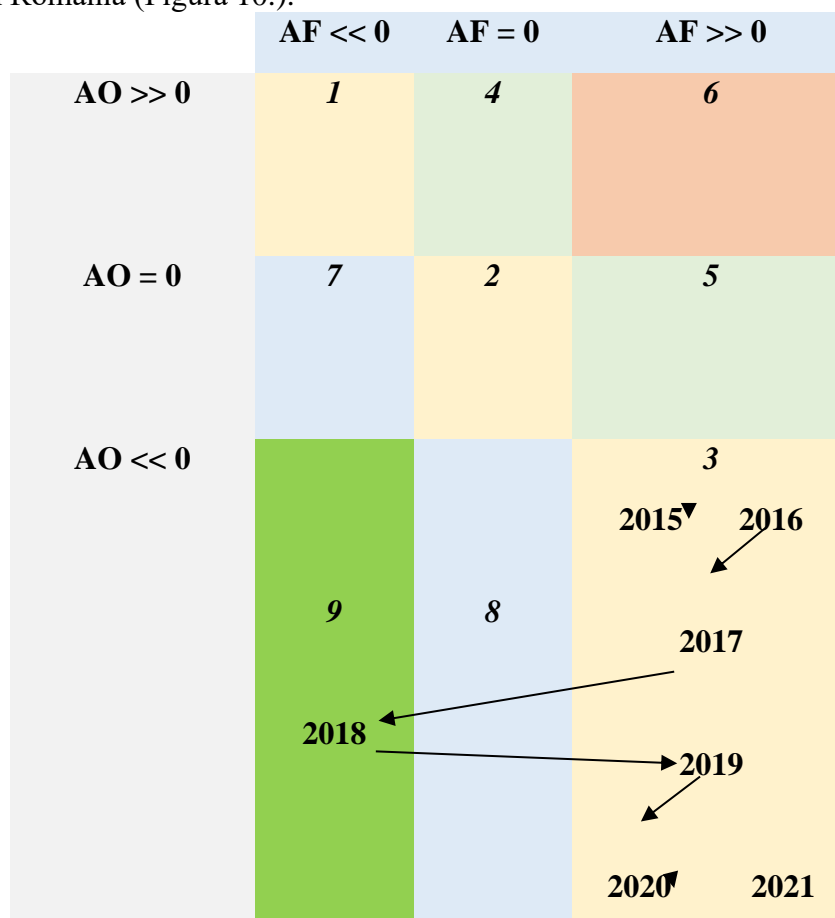

Figura 10. Matricea strategiei financiare a industriei asigurărilor din România (2015-2021)

Sursă: elaborat de autor după matricea 3.1. [5]

Metoda de previziune strategică matriceală elaborate de către Franchon și Romanet are rolul de a îmbunătăți procesul decizional pentru reglementarea pieței asigurărilor, pe baza determinării eficienței capitalului asigurătorului. Rezultatele oferă dovezi empirice cu privire la fiabilitatea rezultatelor previziunii performanței financiare și de subscriere (asigurări), pe piețe foarte diferite. Metoda permite evaluarea atractivității sectorului de asigurări într-o anumită țară din perspectiva portofoliului de produse de asigurări (activitatea de subscriere) și a portofoliului investițional. În acest sens, prognoza matriceală ar putea fi considerată un instrument util pentru ca autoritățile să-și reexamineze politica și strategia pentru dezvoltarea viitoare a asigurărilor. Autoritatea de reglementare poate evalua performanța financiară, poate fixa factorii determinanți și poate prezice tendințele lor viitoare.

Rezultatul consolidat al activităților de investiții și de subscriere permite armonizarea ambelor categorii de operațiuni din perspectivă managerială și de reglementare. În decursul întregii perioade analizate (2015-2021), cu excepția anului 2018, „Indicatorul activității asigurătorului (AA)” a fost mereu în pătratul cu poziție financiară dezechilibrată, ceea ce indică la potențialul nevalorificat al societăților de asigurare românești. Aceasta se datorează următorilor factori: încasarea primelor de asigurări pentru perioada analizată este la un nivel de echilibru, dar se atestă un grad înalt de cedare în reasigurare, ceea ce indică imposibilitatea societăților de asigurări de a respecta obligațiile de asigurare.

De asemenea, au fost identificate direcții de cercetare ulterioară prin extinderea analizei diferențiate pentru asigurările de viață și asigurările generale în vederea identificării diferențelor și testarea ipotezelor inițiale de cercetare. În același context, preconizăm extinderea aplicării modelului matriceal la nivel de societăți de asigurări pe un eșantion de cel puțin 10 companii. Aceasta va permite identificarea factorilor care influențează strategia de dezvoltare a acestora pentru a ajuta managerii să formuleze strategiile viitoare care vor fi implementate.

Așa cum rezultă din analiza efectuată în capitolul 2 al tezei sectorul asigurărilor atât în România, cât și în Republica Moldova are potențial de dezvoltare. Indicatorii analizați reflectă contribuția modestă a asigurărilor la creșterea economică și asigurarea bunăstării cetățenilor. Un argument în acest sens constituie concluzia care rezultă din clarificarea ipotezei existenței unei interdependențe între dimensiunea economică a dezvoltării asigurărilor exprimată prin volumul primelor brute subscrise și indicatorul macroeconomic Produsul Intern Brut pe cap de locuitor. Rezultatele obținute confirmă ipoteza dată, ca dovezi servind testele de calitate a modelului econometric (3.6.). Interpretarea parametrilor modelului de regresie liniară au scos în evidență faptul că evoluția PIB pe cap de locuitor poate fi considerată determinantă pentru evoluția pieței asigurărilor, oferind managerilor companiilor de asigurări un instrument de previziune financiară util.

Relația dintre asigurări și creșterea economică a devenit o problemă de dezbateri atât la nivel teoretic, cât și empiric. Sistemul financiar a fost recunoscut ca un sector important în creșterea economică a țării. Diferite teorii ale creșterii au arătat că există o relație între sistemul financiar și creșterea economică. Relația dintre asigurări și creșterea economică a fost tratată de mulți cercetători, ajungând la concluzia că există o legătură cauzală și directă între asigurări și creșterea economică. Dezvoltarea afacerilor de asigurare și reasigurare este esențială pentru dezvoltarea economică a oricărei țări, deoarece reduce incertitudinea și încurajează investițiile pe termen lung.

În vederea clarificării ipotezei dependenței dintre sectorul asigurărilor din România și creșterea economică la nivel național, exprimată prin indicatorul macroeconomic PIB pe cap de locuitor în prețuri curente am realizat un studiu cu aplicarea instrumentarului econometric, care a demonstrat impactul pozitiv al evoluției PIB pe cap de locuitor asupra asigurărilor totale și o legătură semnificativă între acestea (88,94% - valoarea coeficientului de determinare).

Pentru a demonstra că dezvoltarea asigurărilor depinde de evoluția proceselor economice, autorul a formulat următoarea *ipoteză* de lucru: între evoluția primelor brute subscrise și valoarea PIB pe cap de locuitor exprimat în prețuri curente (USD) există o legătură directă pozitivă. Pentru testarea ipotezei, autorul a aplicat instrumentarul statistic de analiză – Metoda celor mai mici pătrate și modulul Data Analysis în Excel. Astfel, a fost elaborat modelul de regresie liniară, în

care variabila dependentă sunt primele brute subscrise de companiile de asigurări din România (*PBS*), iar PIB în prețuri curente pe cap de locuitor, exprimat în dolari SUA este variabila independentă (*x*). Modelul teoretic al ecuației de regresie liniară are forma:

$$PBS = a + b \cdot PIB_{c/l} + \varepsilon \quad (3.5.)$$

a – termenul liber, care determină valoarea PBS, când valorile tuturor factorilor (variabilelor independente) sunt egale cu 0.

b – parametrul ecuației de regresie;

ε – eroarea aleatoare (abaterea);

PIB_{c/l} – variabila independentă – PIB pe cap de locuitor;

PBS – factorul (variabila) dependentă.

Modelul econometric bifactorial obținut este exprimat prin ecuația de regresie (3.6.):

$$PBS = 14,36 + 0,898 \cdot PIB_{c/l} + \varepsilon \quad (3.6)$$

Acest model va permite estimarea influenței factorului determinant al dinamicii primelor brute subscrise de companiile de asigurări din România și va considerat cadru de verificare empirică a ipotezei enunțate mai sus. Termenul liber al modelului *a* = 14,36 are valoare pozitivă și demonstrează existența unor factori suplimentari care influențează dinamica primelor brute subscrise și al căror impact global este pozitiv.

Analizând coeficientul modelului de regresie estimat (3.6), observăm că acesta exercită o influență pozitivă asupra dinamicii primelor brute subscrise de societățile de asigurare din România: creșterea PIB pe cap de locuitor cu o unitate monetară (un dolar USD) generează un plus de 0,898 mil. RON al primelor brute subscrise.

Rezultatele prezentate confirmă că ipotezele care au stat la baza acestui model sunt valide, iar testele efectuate confirmă calitatea modelului, deci volumul primelor brute subscrise de societățile de asigurări este determinat de variația factorului independent – valoarea PIB pe cap de locuitor exprimat în prețuri curente (USD).

Analiza în aspect metodologic a eficienței activității de asigurări a scos în evidență faptul că este necesară o abordare complexă, fapt care a condus la dezvoltarea metodologiei de evaluare a potențialului financiar al societății de asigurări, prin care se înțelege ca capacitatea de a atinge un anumit nivel al poziției și performanței financiare.

Există trei direcții principale în dezvoltarea teoriilor privind potențialul unei companii:

1. Potențialul este un set de resurse necesare pentru funcționarea și dezvoltarea sistemului (abordarea resurselor). În acest caz, evaluarea să se bazează pe o analiză a caracteristicilor cantitative și calitative ale diferitelor tipuri de resurse, iar efectul lor sinergic nu este luat în considerare.

2. Potențialul este un sistem de condiții (factori) care asigură atingerea obiectivelor. În consecință, analiza și evaluarea tipurilor de resurse individuale ar trebui să fie completate cu indicatori de eficiență a funcționării sistemului în ansamblul său, ținând seama de acțiunile de control.

3. O abordare a înțelegerii potențialului ca capacitate a sistemului de a-și rezolva sarcinile și de a-și atinge obiectivele folosind resursele disponibile, care, pe lângă abordările anterioare, implică și identificarea rezervelor neutilizate ale sistemului și mobilizarea acestora. Însă conceptul de potențial presupune ca acesta să fie abordat prin prisma unor criterii de: măsurare, analiză, evaluare și gestionare.

Pornind de la necesitatea adoptării unei viziuni strategice asupra eficienței activității companiilor de asigurări, precum și considerarea că la baza evaluării acesteia trebuie să stea un sistem echilibrat de indicatori, eficiența activității prin prisma gestiunii financiare, poate fi evaluate în baza indicatorilor care reflectă potențialul financiar al societății de asigurări. În acest scop a fost:

- elaborat algoritmul de evaluare a potențialului financiar al societății;
- a fost sistematizat sistemul de indicatori ai potențialului financiar;

- a fost elaborată și demonstrată aplicabilitatea metodologiei de analiză a evaluării gradului de valorificare a potențialului financiar, metodologia fiind aplicată în cadrul societății de asigurare „Allianz Tiriac Unit Asigurări” S.A.

Algoritmul evaluării potențialului financiar al societății de asigurare este următorul:

ETAPA I. Evaluarea elementelor potențialului financiar și determinarea valorilor optime/de referință ale acestora pe grupe de indicatori ale societății de asigurări.

În acest scop au fost stabilite 5 componente (perspective) definitorii ale potențialului financiar al companiei de asigurări, reprezentate prin 5 blocuri de criterii de performanță (KPI) sau variabile ale modelului multicriterial – enunțate de autor ca *Perspective*:

1. Perspectiva solvabilității și lichidității – 4 indicatori.
2. Perspectiva gestiunii activității de reasigurare – 2 indicatori.
3. Perspectiva performanței în relațiile cu clienții – 5 indicatori.
4. Perspectiva performanței financiare – 4 indicatori.
5. Perspectiva „Investiții/Inovații” – 5 indicatori.

Fiecărui bloc, respectiv *Perspective*, îi corespund anumite criterii de performanță (KPI) expuse în tabelul 3.4. din teză. În total modelul complex are la bază 20 de indicatori.

Etapa a II. Evaluarea multicriterială a componentelor potențialului financiar.

Ca metodologie de referință s-a utilizat metoda analizei pe componente sau ca transformarea Karhunen-Loeve, care a fost adaptată la specificul societăților de asigurări [137, pag. 221-231 și 140, pag. 55-63]. A fost calculat un indicator integral în forma unui indice multicriterial de evaluare a potențialului financiar pentru societatea de asigurări „Allianz Tiriac Unit Asigurări S.A.”, anterior – cu denumirea de Gothaer Asigurări Reasiguri, pentru perioada 2017 – 2021.

Au fost considerate x_{ij} – valori ale criteriului K_n corespunzătoare elementelor potențialului financiar (A_i, B_i, C_i, D_i, E_i) în anul t_i al perioadei analizate. Toate valorile criteriilor de performanță au fost calculate de autor în baza situațiilor financiare ale Companiilor de Asigurări. Valorile calculate ale criteriilor de performanță ale potențialului financiar pe componente sunt sistematizate în tabelul 6.

Tabelul 6. Valori calculate ale criteriilor de performanță pe componente ale potențialului financiar al societății de asigurări „Allianz Tiriac Unit Asigurări S.A.” pentru perioada 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021	Valoarea medie	Devierea medie pătratică
A_1	143,0	129,0	167,0	156,0	165,0	152,0	15,97
A_2	281,0	338,0	356,0	276,0	364,0	323,0	41,74
A_3	3,19	2,39	2,03	1,62	1,60	2,166	0,66
A_4	1,58	1,59	1,65	2,11	2,10	1,806	0,274
B_1	49,37	41,19	41,24	39,52	33,23	40,91	5,76
B_2	37,54	56,67	21,60	34,43	19,92	34,032	14,82
C_1	9727,4	9659,3	5894,1	4835,0	4463,1	6915,78	2589,46
C_2	50,2	69,1	51,6	66,8	54,2	58,38	8,89
C_3	29,0	29,0	12,0	8,0	8,0	17,2	10,89
C_4	23,0	19,0	8,0	7,0	7,5	12,9	7,54
C_5	20,0	13,0	5,0	6,0	5,5	9,9	6,52
D_1	-7,52	-12,37	-6,41	-9,56	-12,08	-9,588	2,66
D_2	28,97	25,64	32,74	23,80	22,74	26,778	4,09
D_3	-32,34	-61,65	-29,19	-38,32	-42,26	-40,752	12,74
D_4	61,0	57,6	56,3	58,6	59,9	46,602	25074
E_1	44,01	49,4	43,65	79,32	85,65	60,406	20,41
E_2	90,97	94,71	143,7	86,47	100,95	103,36	23,17
E_3	4,28	3,82	6,55	7,32	5,23	5,44	1,48
E_4	60,9	63,74	56,62	74,54	75,16	66,192	8,30
E_5	2,44	2,89	4,75	4,20	3,10	3,476	0,96

Sursă: calculele autorului.

2. S-a calculat s_j – devierea medie pătratică a ratelor K_n .

3. Au fost calculat valorile standardizate ale criteriilor de performanță:
$$K_n = \frac{x_{ij}}{s_j} \quad (3.19.)$$

4. În calitate de valori de referință/etalon (x_j^*) se iau valorile normative ale criteriilor de performanță ale potențialului financiar sau valorile medii în domeniul asigurărilor. Dacă asemenea valori lipsesc, atunci ca valoare de referință se va lua cea mai bună valoare a indicatorului realizată de societatea de asigurări în decursul perioadei analizate. În modelul elaborat au fost utilizate cele mai bune valori obținute de către societatea de asigurări în perioada analizată, precum și unele valori considerate optime.

5. Au fost calculate valorile standardizate ale valorilor considerate etalon:

a) dacă etalonul tinde spre maxim, se va aplica formula:
$$K_j^* = \frac{x_j}{s_j} \quad (3.20)$$

b) dacă etalonul tinde spre minim, se va aplica raportul invers:
$$K_j^* = \frac{s_j}{x_j} \quad (3.21)$$

6. Au fost calculate ponderile indicatorilor incluși în modelul de calcul a indicelui integral

după relația:
$$a_j = \frac{K_j^*}{\sqrt{\sum_{j=1}^n (K_j^*)^2}} \quad (3.22)$$

7. Valorile funcției potențial pentru fiecare an s-a calculate după relația:
$$y_t = \sum_{j=1}^n a_j \cdot K_{ij} \quad (3.23)$$

8. Valoarea etalon al funcției potențial se calculează după formula:
$$y_t^* = \sum_{j=1}^n a_j \cdot K_j^* \quad (3.24)$$

9. S-a calculat valoarea complexă a potențialului financiar în baza unui indice integrat pentru

fiecare an:
$$P_t = \frac{y_t}{y_t^*} \cdot 100 \quad (3.25)$$

Calculul potențialului financiar și evoluția în dinamică este prezentat în tabelul 7.

Indicele multicriterial al valorificării potențialului financiar al societății de asigurări trebuie să tindă spre nivelul de 100%. Cu cât acest indice este mai aproape de valoarea maximă (100%), cu atât mai mare eficiența activității acesteia. Rezerva nevalorificată a potențialului financiar se calculează ca diferența dintre 100% și valoarea coeficientului integral al potențialul financiar. Astfel, putem concluziona, că potențialul financiar al companiilor analizate a fost valorificat la un nivel înalt, există rezerve nevalorificate de creștere a eficienței gestiunii financiare a acestor companii.

Tabelul 7. Evaluarea multicriterială a nivelului de valorificare a potențialului financiar al societății de asigurări „Allianz Tiriac Unit Asigurări S.A.”

	2017	2018	2019	2020	2021
a_1A_1	21,30	19,218	24,877	23,238	24,57
a_2A_2	6,51	7,831	8,247	6,394	8,43
a_3A_3	0,672	0,503	0,427	0,341	0,337
a_4A_4	14,4	14,496	15,043	19,237	19,144
b_1B_1	13,328	11,12	11,338	10,669	8,97
b_2B_2	1,560	2,355	0,897	1,431	0,827
c_1C_1	1,866	1,408	1,242	2,373	0,829
c_2C_2	0,005	0,008	0,006	0,007	0,006
c_3C_3	2,365	2,365	0,978	0,653	0,653
c_4C_4	5,649	4,667	1,965	1,719	1,843
c_5C_5	7,6	4,941	1,9	2,28	2,089
d_1D_1	-0,693	-1,139	-0,59	-0,88	-1,112
d_2D_2	19,12	16,926	21,613	15,711	15,01
d_3D_3	-0,56	-1,069	-0,506	-0,665	-0,73
d_4D_4	0,021	0,02	0,02	0,02	0,021
e_1E_1	0,413	0,465	0,411	0,746	0,805
e_2E_2	6,36	6,622	10,047	6,046	7,058
e_3E_3	2,982	2,661	4,563	5,099	3,643
e_4E_4	19,94	20,87	18,542	24,41	24,611
e_5E_5	2,621	3,103	5,101	4,511	3,329
y_t^*	125,459	117,371	126,121	123,34	120,333
P_t	81,26	76,02	81,69	79,89	77,94

Sursă: calculele autorului

Etapa a III. Analiza și interpretarea rezultatelor evaluării potențialului financiar

Sistematizarea rezultatelor evaluării multicriteriale ale nivelului de valorificare a potențialului financiar sunt reprezentate sub formă de diagramă structurală (Fig. 11.).

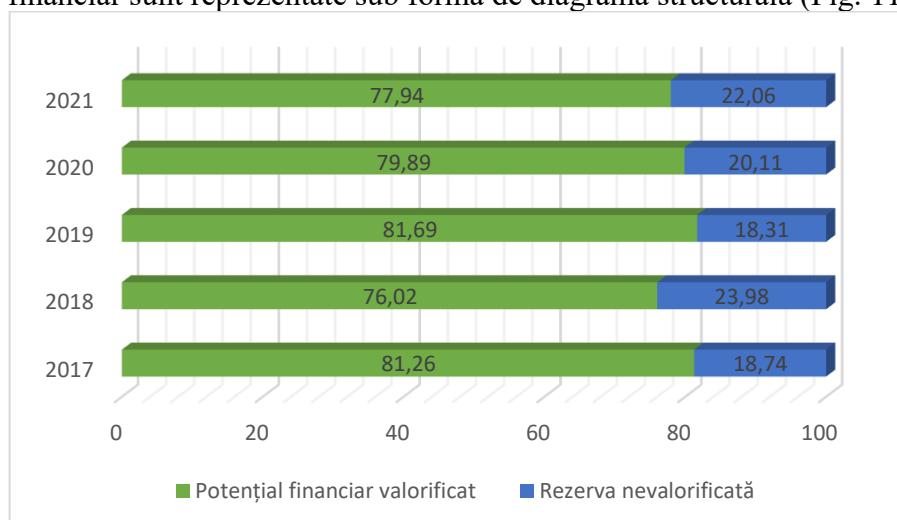

Fig. 11. Dinamica indicelui multicriterial al valorificării potențialului financiar al societății de asigurări „Allianz Tiriac Unit Asigurări S.A.” în perioada 2017 – 2021, %

Sursă: elaborat de autor

În baza analizei multicriteriale pe componente și a evaluării nivelului de valorificare a potențialului financiar al societății de asigurări poate fi elaborată o strategie și determinat setul de măsuri și acțiuni pentru eficientizarea activității de asigurare.

Algoritmul elaborării strategiei financiare pentru eficientizarea activității societății de asigurare în baza rezervelor nevalorificate ale potențialului financiar este următorul:

- la un *nivel scăzut (până la 50%)* al valorificării potențialului financiar se va tinde spre o realizare maximă a rezervelor interne pe componente ale acestuia fără a recurge la investiții externe;
- la un *nivel mediu (50-75%)* de valorificare a potențialului financiar se vor mobiliza rezervele interne cu atragerea investițiilor după principiul „ritmul de creștere a indicelui integral al valorificării potențialului financiar depășește creșterea treptată a investițiilor”;
- în situația unui *nivel înalt (peste 75 la sută)* al valorificării potențialului financiar se vor elabora strategii care vizează transformări inovaționale ale proceselor operaționale, ale produselor de asigurare pe baza unor proiecte de investiții fundamentate din punct de vedere economic și financiar.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările efectuate în cadrul tezei de doctorat, au permis soluționarea problemei științifice care constă în fundamentarea teoretico-metodologică a analizei eficienței asigurărilor ca domeniu de activitate economică-financiară, fapt ce a confirmat necesitatea abordării sistemice a acesteia prin prisma nivelului de valorificare a potențialului financiar al societăților de asigurare, considerat determinantul eficienței asigurărilor la toate nivelele (microeconomic, sectorial și macroeconomic). Soluționarea acestei probleme științifice a permisă concluzionăm următoarele:

1. La etapa actuală a dezvoltării teoriei și practicii manageriale se conturează clar o tendință de reorientare dinspre sistemele de management tradiționale spre cele orientate strategic. Această tendință este valabilă și pentru sectorul asigurărilor. Deosebirile principiale între aceste două sisteme o reprezintă instrumentele manageriale aplicate. Introducerea principiilor managementului orientat strategic în sistemul evaluării eficienței activității de asigurare impune necesitatea unor noi tehnici, metode de gestiune. Aceasta se referă și la necesitatea unei evaluări corespunzătoare a eficienței. Necesitatea în noi abordări metodologice de evaluare a eficienței asigurărilor rezultă și din caracterul complex al conceptului asigurărilor.
2. Știința asigurărilor a cercetat detaliat natura diferită a asigurărilor, a definit caracteristicile acestora ca categorie economico-financiară și juridică, funcțiile și rolul lor. Totodată am constatat că asigurarea este un instrument eficient de gestionare a riscurilor sociale, dar nu este suficient de aplicat în sistemul de protecție a populației din România și Republica Moldova. La etapa actuală nu vom întâlni o definiție clară a conceptului „eficiența asigurărilor”, acesta fiind definit din perspectiva asiguratorilor, asiguraților, a impactului acestora asupra societății, precum și prin prisma dimensiunii (juridice, economice, financiare, sociale etc.) acestora. În urma cercetărilor întreprinse, au fost obținute anumite rezultate științifico-metodologice, care clarifică esența conceptului și rolul asigurărilor ca element al sistemului financiar și în economie. Cercetarea realizată oferă o fundamentare teoretică a faptului că importanța economico-socială a asigurărilor constă nu numai în compensarea daunelor rezultate în urma producerii unui eveniment asigurat, asigurând astfel stabilitatea, securitatea activității antreprenoriale, creșterea competitivității entităților economice, ci și în faptul că este un domeniu de afaceri, de eficiență și nivelul de dezvoltare căruia depinde dezvoltarea altor domenii de afaceri. Totodată, ca element important al sistemului financiar, rezultatele activității societăților de asigurare contribuie la formarea PIB-ului și îmbunătățirea sferei sociale.
3. Prin compararea metodelor de evaluare a eficienței asigurărilor s-a ajuns la concluzia relevanței evaluării eficienței asigurărilor prin prisma criteriului funcțional, adică al celor 4 funcții de bază ale asigurărilor, identificate în capitolul 1 al tezei. Considerăm evaluarea eficienței sociale a

asigurărilor relevantă și oportună, întrucât oferă un suport metodologic important pentru evaluarea eficienței asigurărilor din perspectiva economisirii banului public și a resurselor cetățenilor. Această delimitare a permis să stabilim trei contexte interdependente de evaluare:

- eficiența asigurărilor ca mecanism de transformare a resurselor (la nivelul societății de asigurare – contextul microeconomic);
 - eficiența asigurărilor ca mecanism de realizare a obiectivelor indivizilor și grupurilor (nivelul individual);
 - Eficiența asigurărilor ca domeniul al afacerilor, exprimată în indicatori ai dezvoltării sectorului asigurărilor (nivel sectorial);
 - eficiența asigurărilor ca mecanism de protecție utilizat de stat pentru cetățenii săi și pentru creșterea economică (nivelul macroeconomic).
4. Un aspect important, care rezultă din prezenta cercetare, este că în centrul relațiilor de asigurare se plasează asiguratorul, respectiv capacitatea societății de asigurări de a forma și utiliza eficient resursele sale printr-o gestiune eficientă este sursa de bază a eficienței asigurărilor. Cea mai cuprinzătoare caracteristică a activității unei companii de asigurări este potențialul financiar a acesteia, ceea ce permite ca evaluarea acestuia să fie acceptată drept criteriu al eficienței activității de asigurare. Astfel, activitatea de asigurare poate fi considerată un sistem în care procesele care se realizează în cadrul relațiilor economico-financiare, influențează structura financiară, poziția și performanța societății de asigurare pentru a realiza obiectivul strategic de creștere prin valorificarea maxim posibilă a potențialului financiar al acesteia.
 5. Astfel, capacitatea societății de asigurări de a atinge și menține în decursul unei perioade de timp a unui anumit nivel al situației financiare (poziție financiară și performanță financiară), ținând cont de potențialul financiar disponibil poate fi considerată criteriul de bază pentru evaluarea eficienței societății de asigurare. Din această definiție se pot deduce două aspecte ale eficienței asiguratorului: static și dinamic. Componenta statică caracterizează gradul de atingere de către companie a nivelului necesar al situației financiare, exprimată în indicatori ai poziției și performanței financiare la un moment dat. Componenta dinamică caracterizează capacitatea companiei de a menține și îmbunătăți acest nivel în viitor.
 6. Procesul de evaluare a eficienței activității, dar și a performanței gestiunii financiare a companiei de asigurări presupune probleme metodologice fundamentale: comensurabilitatea principială a eficienței; degradarea indicatorilor de performanță; validitatea extrapolării. Cercetarea metodelor tradiționale și a celor multicriteriale a devaluare a eficienței activității a permis să constatăm că gradul de minimizare a influenței negative al acestor trei probleme în metodele și modelele analizate este diferit. Cele mai bune rezultate se atestă în modelele care au la bază metode matematice moderne, printre care se evidențiază metoda analizei pe componente (PCA – Principal Component Analysis), care elimină aceste dezavantaje.
 7. Cercetările întreprinse au permis să identificăm două aspecte cheie ale evaluării eficienței activității de asigurare: a) evaluarea eficienței operaționale a activității de subscriere prin analiza matriceală – ca instrument de controlling asupra menținerii la un nivel suficient a rentabilității și a solvabilității; b) evaluarea nivelului valorificării potențialului financiar al companiei – ca criteriu complex al eficienței obținute a societății de asigurare și al eficienței de perspectivă (permite determinarea potențialului nevalorificat). Aplicarea acestor metode elimină dezavantajul metodelor tradiționale de evaluare a eficienței.
 8. Ca urmare a integrării metodei matriceale, a metodei analizei pe componente și a abordării activității de asigurări ca sistem, iar a potențialului financiar ca determinant al eficienței activității de asigurări, a fost elaborat setul de instrumente metodologice pentru evaluarea potențialului de dezvoltare a asigurărilor la nivel de companie, la nivel de sectorial, dar și prin prisma contribuției la creșterea economică. Calculele efectuate în baza datelor pe întreg sectorul de asigurări din România (analiza matriceala), precum și pe la nivelul societății de asigurare „Allianz Tiriac Unit Asigurări S.A.” pentru perioada 2017 – 2021, confirmă aplicabilitatea în practică a metodei recomandate, care se justifică printr-un șir de avantaje:

- a) elimină problemele de ordin metodologic: comensurabilitatea principială a eficienței; degradarea indicatorilor de performanță; validitatea extrapolării;
 - b) ia în considerare specificul activității companiei de asigurări și relațiile acestora cu alte elemente;
 - c) ține cont de orientarea strategică a gestiunii financiare a asigurărilor;
 - d) se bazează pe cinci componente de bază ale potențialului financiar: a) solvabilitate și lichiditate; b) gestiunea activității de reasigurare; c) performanța în relațiile cu clienții; d) performanța financiară și e) performanța activității de investiții și inovaționale.
9. Analiza efectuată arată că dimensiunea economică a dezvoltării asigurărilor România este dată de indicatorul macroeconomic Produsul Intern Brut în prețuri curente pe cap de locuitor. Rezultatele cercetării confirmă că evoluția primelor brute subscrise de societățile de asigurare este determinată de variația nivelului PIB pe cap de locuitor exprimat în prețuri curente (dolari SUA). Interpretarea parametrilor modelului de regresie liniară au scos în evidență măsura în care variabila factorială poate fi considerată determinantă pentru evoluția pieței asigurărilor, oferind autorităților un instrument de previziune util.

Soluționarea problemei științifice și analiza efectuată în capitolul doi al tezei au condus la formularea următoarelor recomandări:

1. Pentru desfășurarea unei activități eficiente în timp, este necesar ca managerii societăților de asigurări să fie preocupați atât de eficiența operațională (a activității curente), care se evaluează cu ajutorul indicatorilor tradițional, cât și de eficiența de perspectivă, care se exprimă prin indicatori de natură complexă. Pentru aceasta, pe lângă metodele tradiționale de evaluare și gestiune a activității de asigurări, trebuie implementate modele de gestiune strategică, precum matricea analizei strategice propusă de către savanții francezi Franchon și Romanet. Aceste metode permit să fie adaptate la specificul companiei, ținând cont de factorii mediului intern și extern al companiei.
2. Se recomandă experților în elaborarea de politici, precum și managerilor societăților de asigurare utilizarea modelului econometric prezentat în paragraful 3.2. ca un instrument util pentru a face previziuni privind evoluția pieței asigurărilor, să elaboreze strategii și să formuleze setul necesar de măsuri și acțiuni pentru eficientizarea și dezvoltarea asigurărilor, având în vedere rolul acestora în economie.
3. Considerăm potențialul financiar ca determinant al eficienței activității unei societăți de asigurare. În contextul dat, recomandăm evaluarea trimestrială a nivelului de valorificare a potențialului financiar prin algoritmul dezvoltat de către autor în paragraful 3.3. Aceasta va permite managerilor să se autoevalueze, precum și să revizuiască obiectivele strategice. Este important pentru o societate de asigurare de a monitoriza performanța activităților sale, precum și pentru a determina căile de dezvoltare ulterioară a piețelor regionale de asigurări în baza unui sistem de indicatori, considerate KPI pentru managementul acesteia.
4. În lipsa informațiilor cu privire la viziunea strategică a companiei de asigurări (cum este și cazul companiilor din Republica Moldova, dar și a unor asiguratori din România), această metodologie poate fi utilizată de potențialii investitori, bănci, altor companii de asigurări, clienți pentru a evalua și monitoriza nivelul de valorificare a potențialului financiar și a da aprecierea eficienței operaționale și de perspectivă. Semnificația metodei analizei pe componente constă într-un studiu cuprinzător al problemei evaluării asigurărilor de pe poziția eficienței sale.

BIBLIOGRAFIE

1. Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, art. 241, aprobat prin Legea Nr. 112 din 02.07.2014.
2. ALEXA, C., CIUREL. V. *Asigurări și reasigurări în comerțul internațional*. București: Ed. All Back, 2006; ISBN 978-75-8786
3. CAPRIAN, I., LOM I.-V. *Teoretizări privind conceptul asigurărilor*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 10-11 noiemb. 2020, Chișinău: USM, pag. 239-242. ISBN 978-9975-152-48-8
4. Directiva 2009/138/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind accesul la activitate și desfășurarea activității de asigurare și de reasigurare (Solvabilitate II). Disponibil: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.6.html
5. IONESCU R. NOVAC L., *Economia asigurărilor*. București: Editura Universitară, 2012. ISBN 978-606-591-346-2, 368 p. DOI: 10.5682/9786065913462
6. MARIN, L., LOM, I.-V. *Eficiența asigurărilor ca domeniu de activitate: abordări teoretico-metodologice*. În: International Scientific Conference „Modern paradigms in the development of the national and world economy”, 1 – 2 noiembrie 2019, USM, Chișinău, Republica Moldova, ISBN 978-9975-149-73-0, p.341-345.
7. OSMAN Oana. *Politele de asigurare vor ascunde mai puține surprize. Modificarile legislative vor obliga asiguratorii să fie mai transparenti în relația cu asigurații*. În: Revista CAPITAL, nr.23, 2004. pag. 28.
8. ȘEULEANU V. ș.a. *Asigurări comerciale*. Timișoara: Ed. Mirton, 2008.
9. TEACĂ, Aliona. *Rolul și locul asigurărilor în economie*. În: Revista ECONOMICA nr.2 (58) 2007, pag. 60-63
10. UNGUR, Cristina. *Dezvoltarea potențialului investițional al pieței de asigurări din Republica Moldova*. Teză de doctor în științe economice. 522.01 Finanțe. – Chișinău, 2018.
11. VADUVA, M. *Eficiența activității de asigurare în România*. În: Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 2/2010, pag. 149-160.
12. Anatomy of the credit crisis – an insurance reader from the Geneva Association, Report No. 3. NAIC, 2009.
13. ARNE, Sandström. *Solvency: models, assessment and regulation*, U.S.A., 2006, 416 p.
14. Cambridge Institute for Sustainability Leadership. *The Climate Wise Principles Independent Review*. Disponibil: <https://www.cisl.cam.ac.uk/system/files/documents/cisl-climatewise-principles-2020.pdf>
15. DELL’ATTI, S. ș.a. *Matrix forecasting to investigate the capital efficiency of the insurance market: Case of Italy*. Journal of Governance & Regulation, 9(3),2020, p. 72-83. Disponibil: <http://doi.org/10.22495/jgrv9i3art5>
16. ELING, M., LUHNEN, M. *Frontier Efficiency Methodologies to Measure Performance in the Insurance Industry: Overview, Systematization, and Recent Developments*. In: The Geneva Papers on Risk and Insurance. Issues and Practice. Vol. 35, No. 2 (April 2010), pp. 217-265.
17. EIOPA Strategy 2023-2026. Disponibil: https://www.eiopa.europa.eu/publications/eiopa-strategy-2023-2026_en#files
18. LIEDTKE, P. *Insurance and private pensions compendium for emerging markets*, OECD, 2010.
19. MEUWISSEN, M.P. *Supporting Insurance in European Agriculture: Experience of Mutualls in the Netherlands*. EuroChoices, 2013; 12: 10-16. <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12034>
20. OECD. *Insurance Statistics 2021*. Disponibil: <https://doi.org/10.1787/841fa619-en>
21. Swess Re. *Mutual insurance in the 21st century: back to the future?* No 4/2016. Disponibil: https://www.icmif.org/wp-content/uploads/2020/07/sigma4_2016_en.pdf

ADNOTARE

Lom Ionuț-Valentin: „Creșterea eficienței asigurărilor prin valorificarea potențialului financiar al societăților de asigurare”, teză de doctor în științe economice, specialitatea 522.01 Finanțe, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 164 de titluri, 18 anexe. Conținutul este expus pe 131 pagini text de bază, conține 28 tabele, 31 figuri și 34 formule. Rezultatele obținute sunt publicate în 20 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: asigurare, eficiență, solvabilitate, model, Solvency II, metoda matriceală, potențial financiar, analiza multicriterială, analiza pe componente, piața de asigurări, relații financiare.

Domeniul de studiu: 522.01 Finanțe.

Scopul cercetării constă în dezvoltarea și perfecționarea cadrului teoretico-metodologic existent al evaluării eficienței asigurării prin identificarea rezervelor nevalorificate ale potențialului financiar a societăților de asigurare.

Obiectivele cercetării: clarificarea conceptului și rolului asigurărilor ca componentă a sistemului financiar; delimitarea stadiului actual al cunoașterii privind eficiența asigurărilor și compararea metodelor de evaluare a acestora; cercetarea componentelor potențialului financiar al asigurărilor din perspectiva identificării rezervelor de eficientizare a valorificării acestuia; analiza comparativă a evoluției pieței asigurărilor în România și Republica Moldova; evaluarea eficienței și identificarea potențialului financiar prin prisma conformității cu cerințele de solvabilitate și stabilitate; dezvoltarea instrumentarului analitic și previzional al evaluării eficienței asigurărilor.

Noutatea și originalitatea științifică o constituie următoarele elemente: delimitarea conceptual-metodologică a eficienței asigurărilor prin prisma criteriului funcțional; a fost realizată analiza comparativă a pieței de asigurări din România și Republica Moldova; elucidarea interdependenței dintre evoluția pieței asigurărilor și creșterea economică prin elaborarea unui model econometric; analiza strategică a sectorului de asigurări din România cu aplicarea matricei Franchon și Romanet; elaborarea modelului integrat de evaluare a valorificării potențialului financiar ca indicator complex al eficienței activității societății de asigurare.

Importanța teoretică a cercetării în cadrul prezentei teze rezidă în concretizarea conceptului și metodologiei de evaluare a eficienței asigurărilor și determinarea componentelor potențialului financiar al companiei de asigurări. Concluziile și recomandările prezentate în teză prezintă valoare teoretică pentru cunoașterea și evaluarea potențialului financiar al societăților de asigurări și dezvoltării sectorului de asigurări în general.

Valoarea aplicativă a rezultatelor cercetării constă în aplicarea rezultatelor analizei comparative a eficienței asigurărilor în adoptarea unor decizii și elaborarea măsurilor de dezvoltare a acestora în România și Republica Moldova. De asemenea, managerii financiari ai societăților de asigurări pot utiliza ca instrument managerial modelul analitic al evaluării valorificării potențialului financiar pentru a da aprecieri acțiunilor sale manageriale și a stabili indicatori strategici de creștere a performanței. Modelul econometric al dependenței evoluției sectorului asigurărilor de creșterea economică poate servi drept instrument pentru organele de supraveghere și reglementare pentru formularea unor viziuni strategice privind dezvoltarea sectorului de asigurări.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării la tema tezei sunt publicate în 17 lucrări științifice cu un volum total de 4,85 coli de autor, dintre care 13 – au fost comunicate la foruri științifice naționale și internaționale. De asemenea, rezultatele obținute sunt aprobate prin Certificatul de inovator și Actul de implementare la Societatea de asigurare „Allianz-Tiriac Unit Asigurari” S.A., anterior cu denumirea Gothaer Asigurari Reasigurari S.A. (România). Unele rezultate vor fi utilizate în procesul de didactico-metodic la disciplina „Asigurări și reasigurări”.

ANNOTATION

Lom Ionuț-Valentin: «Increasing insurance efficiency by exploiting the financial potential of insurance companies», PhD thesis in Economics, specialty 522.01 Finance, Moldova State University, Chisinau, 2023

Thesis Structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, references containing 164 titles, 18 appendices. The content is laid out on 131 pages of basic text, it contains 28 tables, 31 figures and 34 formulae. The results are published in 20 scientific papers.

Keywords: insurance, efficiency, solvency, model, Solvency II, matrix method, financial potential, multi-criteria analysis, component analysis, insurance market, financial relations.

Field of Study: 522.01 Finance.

The purpose of the research is to develop and refine the existing theoretical and methodological framework for assessing insurance efficiency by identifying the unused reserves of the financial potential of insurance companies.

Objectives of the research: clarification of the concept and the role of insurance as a component of the financial system; delimitation of the current state of knowledge on insurance efficiency and comparison of methods for its evaluation; research on the components of the financial potential of insurance from the perspective of identifying the reserves for making its exploitation more efficient; comparative analysis of the evolution of the insurance market in Romania and the Republic of Moldova; evaluation of efficiency and identification of financial potential in terms of compliance with solvency and stability requirements; development of analytical and forecasting tools for the evaluation of insurance efficiency.

The novelty and originality of the research is constituted by the following elements: conceptual and methodological delimitation of insurance efficiency through the functional criterion; comparative analysis of the insurance market in Romania and the Republic of Moldova was performed; elucidation of the interdependence between the evolution of the insurance market and economic growth through the development of an econometric model; strategic analysis of the Romanian insurance sector with the application of the Franchon and Romanet matrix; development of the integrated model to evaluate the exploitation of financial potential as a complex indicator of insurance company efficiency.

The theoretical importance of the research in this thesis lies in the concretization of the concept and methodology of evaluating insurance efficiency and determining the components of the financial potential of the insurance company. The conclusions and recommendations presented in the thesis are of theoretical value for understanding and assessing the financial potential of insurance companies and the development of the insurance sector in general.

The applied value of the research results lies in the application of the results of the comparative analysis of insurance efficiency in the adoption of decisions and elaboration of insurance development measures in Romania and the Republic of Moldova. At the same time, CFOs of insurance companies can use as a managerial tool the analytical model of financial performance evaluation in order to assess their managerial actions and establish strategic performance growth indicators. The econometric model of the dependence of the development of the insurance sector on economic growth can serve as a tool for supervision and regulatory bodies to formulate strategic visions for the development of the insurance sector.

Approval of Scientific Results. The main aspects of the research have been presented in scientific papers in national and international journals of different categories, as well as during national and international scientific events. The research results on the thesis topic are published in 20 scientific papers with a total volume of 4.85 author sheets. The results obtained are also approved by the Certificate of Innovator and the Deed of Implementation at the insurance company "Allianz-Tiriac Unit Asigurari" S.A., formerly Gothaer Asigurari Reasigurari S.A. (Romania). Some results can be used in the didactic and methodical process in the subject "Insurance and reinsurance".

АННОТАЦИЯ

к диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук **Лом Ионуц-Валентин: «Повышение эффективности страхования путем использования финансового потенциала страховых организаций»**, Государственный Университет Молдовы, Кишинэу, 2023 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 164 наименований, 18 приложений. 131 страница основного текста, 28 таблиц, 31 рисунок и 34 формулы. Результаты опубликованы в 20 научных статьях.

Ключевые слова: страхование, эффективность, платежеспособность, модель, Solvency II, матричный метод, финансовый потенциал, многокритериальный анализ, компонентный анализ, страховой рынок, финансовые отношения.

Область исследования: 522.01 Финансы.

Цель исследования заключается в развитии и уточнении существующей теоретико-методологической базы оценки эффективности страхования путем выявления неиспользованных резервов финансового потенциала страховых компаний.

Задачи исследования: уточнить понятие и роль страхования как элемента финансовой системы; определить современное состояние знаний об эффективности страхования и сравнение методов ее оценки; исследовать составляющие финансового потенциала страхования в целях выявления резервов его эффективного использования; провести сравнительный анализ динамики развития страхового рынка Румынии и Республики Молдова; оценить эффективность и выявить финансовый потенциал на предмет соответствия требованиям платежеспособности и устойчивости; разработать аналитический и прогнозный инструмент для оценки эффективности страхования и определения финансового потенциала страховой организации.

Новизна и оригинальность исследования: концептуальное и методологическое разграничение эффективности страхования в разрезе функционального признака; сравнительный анализ страхового рынка Румынии и Республики Молдова; выявление взаимозависимости между развитием страхового рынка и экономическим ростом путем разработки эконометрической модели; стратегический анализ страхового сектора Румынии с применением матрицы Франсона и Романа; разработка интегрированной модели оценки использования финансового потенциала как комплексного показателя эффективности страховой организации.

Теоретическая значимость проведенного в диссертации исследования заключается в уточнении концепции и методологии оценки эффективности страхования и определения составляющих финансового потенциала страховой организации. Выводы и рекомендации, представленные в диссертации, представляют теоретическую ценность для познания и оценки финансового потенциала страховых организаций и развития страхового сектора в целом.

Прикладная ценность результатов исследования заключается в использовании результатов сравнительного анализа эффективности деятельности страховых компаний при принятии решений и разработке мероприятий по их развитию в Румынии и Республике Молдова. Также финансовые менеджеры страховых компаний могут использовать в качестве управленческого инструмента аналитическую модель оценки развития финансового потенциала для оценки своих управленческих решений и определения стратегических показателей роста эффективности. Эконометрическая модель взаимосвязи страхового сектора и экономическим ростом может служить инструментом для надзорных и регулирующих органов при формулировании стратегического видения развития национально страхового сектора.

Апробация научных результатов. Результаты исследования опубликованы в 17 научных работах общим объемом 4.85 авторских листа, представлены на 13 научных международных конференциях. Кроме того, полученные результаты утверждены Сертификатом рационализатора и Актом о внедрении в страховой компании "Allianz-Tiriac Unit Asigurari" S.A., ранее - Gothaer Asigurari Reasigurari S.A. (Румыния). Некоторые результаты будут использованы в учебно-методическом процессе по предмету "Страхование и перестрахование".

LOM IONUȚ-VALENTIN

**CREȘTEREA EFICIENȚEI ASIGURĂRILOR PRIN
VALORIFICAREA POTENȚIALULUI FINANCIAR AL
SOCIETĂȚILOR DE ASIGURARE**

522.01 FINANȚE

Rezumatul tezei de doctor în științe economice